

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΤΟΣ Α΄.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 4 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1881

ΑΡΙΘ. 31

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.—Δημοτικά Ἀθηνῶν.—Οἱ ἀληθεῖς παράγοντες τῆς ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας θρησκεία καὶ ἐλευθερία.—Ὅλων τῶν λαῶν αἱ διάσθημοι δίκαι: Οἱ ἐξ ἔρωτος δολοφόνοι: Ἡ ποιμενὶς τοῦ Ἰβρύ· Ὀνόριος Οὐλδὰχ (1827)—Πρώτη ἀρχὴ τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου.—Κεφάλαια.—Κεκαλυμμένη προτομή.—Νεκρολογία: Μικὲς Φιλήνης.—Σκέψεις Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ υἱοῦ.

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΑΘΗΝΩΝ

Α΄.

Πολὺς λόγος ἐσχάτως γίνεται διὰ τῶν ἐφημερίδων περὶ τῶν ἐν γένει δημοτικῶν, ἰδίως δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας, ὅτε ἐπιδημικαὶ νόσοι μαστίζουσι τὴν πόλιν, ἀπειλοῦσι δὲ δεινὰ τραύματα κατὰ τῆς υἰγείας τῶν πολιτῶν. Δὲν πρόκειται σήμερον ἐνταῦθα νὰ ἐξετάσωμεν τὴν ἐν γένει κατάστασιν τῆς πρωτεύουσας τῆς Ἑλλάδος, διότι κωλυόμεθα ὑπὸ τοῦ μικροῦ χώρου τῆς Ἐπιθεωρήσεως, ἀλλ' ἀπλῶς νὰ ρίψωμεν ὀλίγον φῶς εἰς ὅσα τυχὸν ἐκ πρώτης ὄψεως δὲν δύναται νὰ διίδη ὁ ἀστός. Δὲν διατεινόμεθα, ὅτι ὁ Δῆμος ὀρθοποδεῖ καθ' ὅλα, ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν καὶ τὰς καθ' ἐκάστην ἐν τῷ τύπῳ ἐκτοξευομένας μομφάς, ἔστιν ὅτε δὲ προερχομένας ἐξ ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ὡς ἐκ τῆς θέσεως, εἰς ἣν ἔταξεν ἡ ψῆφος τῶν συνδημοτῶν αὐτῶν, ἠδύνατο νὰ κωλύσῃ τὰς τυχὸν ἐν τῇ διοικήσει τοῦ Δήμου γινομένας καταχρήσεις, νὰ διαφωτίσῃ δὲ ταύτην διὰ τῶν γνώσεών των, ὅπως ἐκπληρώσῃ ἔργα δημοτικά, τιμῶντα καὶ τὴν διοικοῦσαν ἀρχὴν καὶ αὐτοὺς τούτους.

Ἡ ἱστορία τοῦ Δήμου Ἀθηναίων ἀνάγκη νὰ ἐξετασθῇ ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτοῦ τούτου. Ἀλλὰ δεῖται χρόνου μακροῦ πρὸς τοῦτο, ἐπομένως σήμερον μόνον ἀπὸ τῆς ἐγκατα-

στάσεως τῆς νέας δημοτικῆς ἀρχῆς θ' ἀρχίσωμεν, ρίπτοντες ἐνίοτε τὸ βλέμμα καὶ πρὸς τὰς πρότερον ἀρχάς, ἵνα ἴδωμεν ἐὰν αὕτη ἐπιτελῆ ἢ οὐ τὸ καθήκον αὐτῆς. Διότι δίκαιον εἶναι νὰ ἀποδοθῇ ἐκάστῳ τὸ δίκαιον, εἴτε νῦν εὐρίσκεται ἐν τῇ ἐξουσίᾳ, εἴτε διώκησεν ἄλλοτε τὸν Δῆμον. Ἐπαινος ἐπομένως ὀφείλεται τῷ κ. Κυριακῷ, διότι ἐπὶ τῆς δημαρχίας αὐτοῦ πρῶτον ἀνεκινήθη τὸ ζήτημα τῶν ὑδάτων καὶ πρῶτος αὐτὸς ἐπεχείρησε τὴν ἐκκαθάρισιν τοῦ Ἀδριανείου ὑδραγωγείου. Ὁ κ. Σουτζος πάνυ φιλοτίμως βαδίζει τὴν πρὸς ἐξεύρεσιν ὑδάτων ὁδόν· τὸ δημοτικὸν Συμβούλιον, μὲ ὄλην τὴν ἀντίστασιν συμβούλων τινῶν, χορηγεῖ αὐτῷ ἄφθονα τὰ μέσα πρὸς τοῦτο. Ἀλλ' ἄς μὴ ἀπατώμεθα· ὁ Δῆμος καὶ ὅλα τὰ ὕδατα τῆς Κηφησιᾶς ἂν ἀποκτήσῃ καὶ ὅλα τοῦ Μονοματίου ἂν σφετερισθῇ, δὲν θὰ πράξῃ μέγα ἔργον. Καθ' ἐκάστην ἡ πόλις αὐξάνει, καθ' ἐκάστην νέοι προστίθενται εἰς ταύτην κάτοικοι, ἄνευ δὲ κολοσσιαίων δαπανῶν, οὐδὲν θὰ κατορθώσῃ. Ἀνάγκη ὑδάτων καὶ ὑδάτων ἀφθόνων, διότι εἰς οὐδὲν θὰ ἐξαρκέσῃ καὶ αἱ δέκα ὀκάδες ὕδατος, ἐὰν εἰς τόσας αὐξήθῃ τὸ ὕδωρ μὲ τὴν πρόσκτησιν τῶν ἄνω ὑδάτων καὶ τὴν ἐκκαθάρισιν τοῦ ὑδραγωγείου· ἀνάγκη τὰ ὕδατα τῆς πόλεως ν' αὐξήσῃ εἰς τριάκοντα καὶ τεσσαράκοντα ὀκάδας, ἀνάγκη νὰ ἐξοδευθῶσι πρὸς τοῦτο ἑκα-

τομύρια δραχμῶν, διότι ἄλλως ἢ πόλις θὰ πάθῃ ἐκ λειψυδρίας καὶ τότε δὴ τότε τὸ κλίμα τῶν Ἀθηνῶν ἔσται οὐχὶ τὸ πρωτεύον, ἀλλὰ τὸ ἔσχατον τῆς ὑψηλίου. Τὰ μεγάλα ἔργα ἀπαιτοῦσι καὶ μεγάλας δαπάνας· ὁ Δῆμος τῆς Μασσαλίας ἐδαπάνησε περὶ τὰ τριακόσια ἑκατομμύρια δραχμῶν διὰ τὰ ὕδατα, ἀλλ' ἔκτοτε ὄντως ἡ Μασσαλία πλέει εἰς τὸ ὕδωρ, ἡ υἰγεία τῆς πόλεως ἐβελτιώθη καὶ τὰ εἰσοδήματα αὐτῆς κατὰ πολὺ ἠῤῥξῆσαν. Ἐνταῦθα προσπαθοῦμεν μὲ ἐξακοσίας μόνον χιλιάδας δραχμῶν νὰ φέρωμεν ὕδατα νέα, νὰ ἐκκαθαρίσωμεν τὰ ὑδραγωγεῖα, νὰ κατασκευάσωμεν διυλιστήρια, νὰ καταβρέχωμεν τὰς ὁδοὺς κτλ. κτλ.

Ἀλλὰ δὲν ἀρκοῦσι ταῦτα· ὁ Δῆμος κόπτει τὸ ὕδωρ εἰς τὸν πτωχὸν τὸν ὀφείλοντα ἡμισυ δράμιον, δηλαδή 40 δραχμάς καὶ ἀφήνει ἐκεῖ, ἀφ' ὅπου ἔχει λαμβάνειν χιλιάδας δραχμῶν. Τὰ ἀνάκτορα ὀφείλουσιν ὑπὲρ τὰς τεσσαράκοντα χιλιάδας δραχμῶν καὶ ἐν ᾧ ἡ πόλις πάσχει ἐκ λειψυδρίας, ταῦτα λαμβάνουσιν ἀκριβῶς 92 δράμια. Δὲν ἐξετάζομεν τίς ὀφείλει νὰ πληρώσῃ, ἂν οἱ νεμόμενοι τὸ κτήμα, ἢ τὸ ἔθνος εἰς ὃ ἀνήκει· τοῦτο μόνον λέγομεν, ὅτι ἔπρεπε πρὸ καιροῦ κατ' ἀπόφασιν τοῦ δημοτικοῦ Συμβουλίου νὰ κοπῆ τὸ ὕδωρ καὶ ὁ Δήμαρχος ὀλιγωρεῖ τῆς ἀποφάσεως ἐκείνης· ἔπρεπε καὶ πρέπει νὰ κοπῆ, ἀφ' οὗ καθυστεροῦνται χιλιάδες δραχμῶν, κατόπιν δὲ ἔθνος καὶ βασιλεία ἄς λύσωσι τὴν διαφορὰν τοῦ τίς ἐστὶν ὁ ὀφειλέτης καὶ ἄς πληρώσῃ τὰ καθυστερούμενα ὁ ὀφειλέτης. Ὅταν ἀπαιτῶμεν ἀπὸ τὴν πτωχὴν χήραν καὶ τὰ ὄρφανὰ 40 δραχμάς ὀφειλομένας, ἐν ᾧ ἴσως καθ' ὅλον τὸ ἔτος δὲν ἐλάμβανον συνεχῶς ὕδωρ, ὀφείλομεν ν' ἀπαιτήσωμεν τὴν ὀφειλὴν πρότερον χιλιάδων δραχμῶν. Ἐκτὸς τούτου τὸ ὕδωρ σήμερον δὲν ἐξαρκεῖ διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς πόλεως καὶ ὅμως ὁ Δῆμος χορηγεῖ εἰς ἄτομα 8—10 δράμια ὕδατος, ὅπως ποτίζωσι τοὺς κήπους των, ἐν ᾧ ἠδύνατο νὰ ὀλιγοστεύσῃ τὸ διδόμενον αὐτοῖς ὕδωρ καὶ τὸ περιπλέον νὰ χορηγήσῃ εἰς ἄλλους ἔχοντας αὐτοῦ ἀνάγκην.

Ἐπὶ τέλους τὸ ζήτημα τῶν ὑδάτων εἶναι ζωτικόν, ἀνάγκη δὲ σπουδαίως νὰ σκεφθῇ ὁ Δῆμος περὶ εὐρέσεως μεγάλου δανείου, ὅπως φέρῃ ὅθεν δῆποτε ἀφθονα τὰ ὕδατα ἐνταῦθα.

Β'.

Μὲ τὸ ζήτημα τῶν ὑδάτων συνδέεται πῶς καὶ τὸ τῆς καθαριότητος τῆς πόλεως· ἀνευ ἀφθόνων ὑδάτων οὔτε οὐρητήρια, ἄξια λόγου, οὔτε ἀπόπατοι δύνανται νὰ ὑπάρξωσιν· ἀλλ' ἂν ἀνάγκη δανείου διὰ τὰ ὕδατα, ἐπίσης ἀνάγκη τοιούτου δι' ὀχετοὺς τῆς πόλεως. Τίς θὰ ἠδύνατο νὰ φαντασθῇ ὅτι ἡ πόλις ὀλόκληρος ἔχει 2—3 ὀχετοὺς καὶ τούτους ἀπολήγοντας σχεδὸν ἐντὸς τῆς πόλεως! Ὅποια ἀβελτηρία τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν, ἀφ' οὗ καὶ τὸ ζήτημα τῶν ὀχετῶν δὲν ἦτο τόσον πολυδάπανον καὶ ὁ Δῆμος διὰ τὴν κατασκευὴν αὐτῶν δαπανᾷ ἐλάχιστον μέρος, τοῦ ὑπολοίπου τῆς δαπάνης ἐπιβαρύνοντος τὸ δημόσιον καὶ τοὺς ἰδιοκτήτας, πρὸ τῶν οἰκιῶν τῶν ὁποίων διέρχονται οὔτοι! Τὸ ζήτημα τῶν ὀχετῶν εἶναι ἐπίσης σπουδαῖον, ἐπομένως σπουδαίως καὶ περὶ τούτου ὀφείλει νὰ μεριμνήσῃ ἡ δημοτικὴ ἀρχή, διότι κατὰ μέγα μέρος ἐξ αὐτῶν ἐξαρτᾶται ἡ υἰγεία τῆς πόλεως.

Ἡ καθαριότης, φωνάζει ὁ τύπος καὶ δικαίως, δὲν ὑφίσταται ἐν τῇ πόλει ταύτῃ. Ἀλλὰ τίς πταίει; ἡ δημοτικὴ ἀρχή; Εἰς τοὺς δήμους, ἔνθα ἡ ἀστυνομία εἶναι δημοτικὴ, ἂν ἡ πόλις ἦναι ἀκάθαρτος, δύναται πᾶς τις νὰ μεμφθῇ τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς· ἀλλ' ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεῖ, ἔνθα διεπόμεθα ὑπὸ διοικητικῆς ἀστυνομίας, αὕτη καὶ μόνη εἶναι ὁ παραίτιος τῆς ἀκαθαρσίας. Εἰς αὐτὴν ἀνήκει νὰ τιμωρῇ πάντα ρίπτοντα ἀκαθάρτους ὕλας ἐν ταῖς ὁδοῖς, αὕτη νὰ τιμωρῇ τοὺς καρραγωγεῖς τῆς δημαρχίας, ἐὰν παραλίπωσι τὸ καθήκον των, αὕτη νὰ ἐπιβάλλῃ πρόστιμα τοῖς λαχανοπώλαις καὶ ὀπωροπώλαις, δι' ὅσα ρίπτουσι σεσηπότα ἐν ταῖς ὁδοῖς. Βεβαίως ἂν ἡ δημοτικὴ ἀρχὴ Ἀθηνῶν δὲν εἶχεν ὑπὲρ αὐτὴν τὴν διοικητικὴν ἀστυνομίαν καὶ ἡ πόλις ἦτο ἀκάθαρτος, πάντες θὰ εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ μεμφθῶσιν αὐτῆς. Ἀλλὰ τὸ ζήτημα τῆς

ἀστυνομίας, ὡς πρὸς τὴν δημοτικὴν ἀρχήν, δὲν ἀρκεῖται μέχρις ἐδῶ· οἱ ἀγροὶ καταντῶσι πολλάκις ἔρμαιον τοῦ τυχόντος ἀγροφύλακος, διότι καὶ διὰ τὴν συντήρησιν μὲν τῆς ἀγροφυλακῆς πληθύνει ὁ Δῆμος, ὁ δὲ ἀγροτικὸς ὑπαστυνόμος διορίζει καὶ παύει τοὺς ἀγροφύλακας. Κατ' ἔτος τὸ δημοτικὸν Συμβούλιον ἀπαλείφει τὴν δαπάνην τῆς ἀγροφυλακῆς ἀπὸ τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἀλλ' ὁ νομάρχης ἀναγράφει αὐτὴν· ὁ Δῆμος ποιεῖ ἔφεσιν πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, ἀλλ' ὁ ὑπουργὸς ἐπικυροῖ τὴν ἀπόφασιν τοῦ νομάρχου.

Ἀλλὰ τὸ χεῖριστον πάντων καὶ βλαβερώτατον διὰ τὴν υἰγείαν τῆς πόλεως, ἐκτὸς τῆς ἐλλείψεως τῶν ὑπονόμεων εἶναι καὶ ἕτερον, προερχόμενον ἐκ τῆς ἀνοχῆς τῆς ἀστυνομίας. Περιέλθετε τὴν πόλιν ὀλόκληρον, εἰς ἐκάστην γωνίαν θὰ ἰδῆτε κρεοπωλεῖον, καὶ δὲν ἀρκεῖ τοῦτο, θὰ ἰδῆτε σφαγεῖον. Πρὸς τί ζητοῦμεν τὴν ἀφορμὴν τῆς νόσου μόνον εἰς τὰ ὕδατα; εἰς ἕκαστον τῶν ὡς εἴρηται κρεοπωλείων, ἐν τοῖς ὑπογείοις, σφάζονται τὰ πρὸς πώλησιν ζῶα, ἐξαίρεσει τῶν βοῶν, καὶ τούτων διότι καθίσταται ἀδύνατος ἡ σφαγὴ ἐν ἐτέρῳ μέρει ἐκτὸς τοῦ γενικοῦ σφαγείου, ἀλλὰ καὶ τοὺς βόας δὲν ἐκδέρουσιν ἐκτὸς τῆς πόλεως· ἐξῶθεν τοῦ κρεοπωλείου, θὰ ἰδῆτε ὀλόκληρον βοῦν κρεμάμενον καὶ ἐκδερόμενον, τὰ δ' ἐντόσθια αὐτοῦ καὶ τῶν λοιπῶν ἐν τοῖς ὑπογείοις σφάζομένων ζώων, μένοντα ὥρας ὅλας, πολλάκις δὲ καὶ ἡμέρας εἰς γωνίαν τινὰ ἐκεῖ ἐρριμένα· τὸ αἷμα τῶν σφάζομένων ζώων ῥέει ἐν μέσῳ τῶν ὁδῶν, τὰ δ' ἐντόσθια, περικυκλούμενα ὑπὸ σμήνους μυιῶν καὶ ἄλλων μiasματικῶν ἐντόμων καὶ σηπόμενα ἐκεῖ, μολύνουσι τὸν ἀέρα καὶ πολλάκις δὲν δύναται τις ὡς ἐκ τῶν ἀναθυμιάσεων νὰ διέλθῃ πρὸ κρεοπωλείου. Καὶ δὲν ἀρκεῖ τοῦτο· ἀφήνουσιν αὐτὰ ἠνεωγμένα τὴν νύκτα, ἐγκαταλείπουσι δ' ὡς φύλακας κύνας μολοσσούς, οἱ ὅποιοι εἶναι ἐπιφοβοὶ εἰς τοὺς ἐν καιρῷ νυκτὸς διαβάτας. Διατί ἡ ἀστυνομία δὲν προνοεῖ περὶ τῶν κρεοπωλείων; τί πταίει ἡ δημοτικὴ ἀρχή, ἂν ἡ ἀστυνομία δὲν

ἐκπληροῖ τὸ καθήκον τῆς; Ἀντὶ νὰ στολιζῆ πολλάκις ἡ ἀστυνομία διὰ σημαιῶν κατὰ τὰς τελετὰς τῆς οἰκίας, ἰδίως τῆς ὁδοῦ Ἑρμοῦ, θὰ ἦτο ἐπαίνου ἄξια ἂν δὲν ἀφήνεν ἐπίσης νὰ στολισθῇ ὀλόκληρος ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν διὰ τῶν κρεοπωλείων. Ἡ ἐμπесоῦσα ἀνὰ τὴν πόλιν ἀσθένεια, ἄς ταραξῆ τοὺς κύκλους τῆς ἐφησυχάζουσας ἀστυνομίας καὶ ἄς λάβῃ μέτρον γενικὸν νὰ περιορίσῃ τὰ κρεοπωλεῖα εἰς τὰ ὀρισμένα μόνον μέρη, ἄς τιμωρῆσῃ δὲ παραδειγματικῶς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι σφάζουσιν ἐντὸς τῶν ὑπογείων τὰ ζῶα· ἄς φροντίσῃ, ὥστε ἅπαντα τὰ ζῶα νὰ σφάζωνται εἰς τὸ γενικὸν σφαγεῖον, νὰ ἔρχωνται δὲ ἐντὸς τῆς πόλεως ἐκκαθαρισμένα ἐκ τῶν ἐντοσθίων.

Ἐτέρα ἀφορμὴ τῆς μολύνσεως τοῦ ἀέρος εἶναι καὶ ἡ κατασκευὴ τῶν ἰδιωτικῶν ἀποπάτων, τινὲς τῶν ὁποίων μάλιστα ρίπτονται εἰς τοὺς 2—3 ὀχετοὺς τῆς πόλεως. Τίς ποτε ἐφρόντισεν, ὅταν κτίζῃται μία οἰκία, νὰ εἰσέλθῃ καὶ νὰ ἰδῆ τὴν κατασκευὴν τοῦ ἀποπάτου καὶ τῆς καταβόθρας; Καὶ τοῦτο ἀνήκει εἰς τὴν δημοτικὴν ἀρχήν; ὄχι, νομίζομεν, ἀφ' οὗ ὑπάρχει διοικητικὴ ἀστυνομία. Κτίζει τις ὅπως ἂν θελήσῃ καὶ οὐδεὶς παρουσιάζεται, ἵνα ἰδῆ ἂν τὸ μέρος εἰς ὃ ὁ κατοικήσων θὰ ρίπτῃ τὰ ἀκαθαρσίας του εἶναι, καθὼς κελεύει ὁ νόμος. Ἐν Ἀθήναις τὸ ὕδωρ τῶν φρεάτων εἶναι πόσιμον καὶ ὅμως τὰ πλεῖστα φρέατα ἐνταῦθα δὲν ἔχουσιν ἤδη πόσιμον ὕδωρ, διότι ἕνεκα τῆς κατασκευῆς τῆς κακῆς τῶν μερῶν, εἰς ἃ χύνονται αἱ ἀκαθαρσίαι, τὰ ὑγρά τῶν ἀκαθαρσιῶν τούτων διυλίζονται καὶ ἀπορροφῶνται, χύνονται δὲ συνήθως εἰς τὰ φρέατα, καὶ βλέπομεν πολλάκις, ὅτι, ἐν ᾧ ὅτε πρωτοηνεώχθη φρέαρ τι εἶχεν ἄριστον ὕδωρ, μετ' ὀλίγα ἔτη καταντᾷ νὰ μὴ ἦναι δυνατὸν νὰ πῖνῃ τις ἐκ ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου.

Πταίει ἡ δημοτικὴ ἀρχὴ ἐὰν ὁ ὑπὸ τὴν Πνύκα χάνδαξ ἐγένετο κοπρῶν; ἂν τὰ περίξ τοῦ Ἀστεροσκοπεῖου ἐπίσης; ἐὰν παρὰ τὴν νέαν συνοικίαν τῆς ἀγίας Μαρίας ὑπάρχουσι συβώτια μετὰ τεχνητοῦ βορβόρου εἰς ὃν κυλίνονται οἱ χοῖροι, ἐν τῷ αὐτῷ δὲ χώρῳ ἀναλύονται λίπη διαφόρων κτηνῶν; ἐὰν ὀλίγον

κάτωθι μέχρι τῆς δευτέρας γεφύρας τοῦ σιδηροδρόμου ἐναποθέτωσι τὰς συναθροισζόμενας τῆς πόλεως ἀκαθαρσίας, ἔνθα ἐπιτίθενται καὶ ἀνασκαλεύουσιν αὐτὰς οἱ ῥαχοσυλλέκται· Πταίει ἡ δημοτικὴ ἀρχὴ ἐὰν ὀλόκληρος ἢ περιφέρεια τοῦ ἀρχαίου Ἀρείου Πάγου ἐγένετο ὁ γενικὸς κοπρῶν τοῦ Δ'. τμήματος καὶ ἡ γενικὴ ἀποθήκη τῆς κόπρου τῶν ζώων τῶν γεωργῶν; ἐὰν ὁ βανδαλικῶς καταστραφεὶς κήπος τοῦ Θησείου ἦναι ὡσαύτως ὁ γενικὸς κοπρῶν τῆς συνοικίας Ἀγίου Φιλίππου καὶ ὁ περιτοιχισθεὶς χώρος τοῦ Κεραμικοῦ ἀποπέμπει δυσώδεις ἀναθυμιάσεις;

Τὰ ὀλίγα ταῦτα περὶ τῆς καθαριότητος, σκοποῦντες κατωτέρω νὰ πραγματευθῶμεν καὶ περὶ τῶν ἄλλων δημοτικῶν πραγμάτων ὅσον τὸ δυνατόν συντομώτερον, διὰ νὰ κρίνωσι πάντες τίς πταίει καὶ ν' ἀποδώσωσιν ἐκάστω τὸν ἔπαινον ἢ τὸ πταῖσμα.

(Ἔπεται συνέχεια.)

ΟΙ ΑΛΗΘΕΙΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

ΤΗΣ

ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑΣ

ΘΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

(Συνέχεια ἴδε προηγούμενον ἀριθμὸν.)

Αἱ δύο ἐκεῖναι γενέταις τῆς ἀσθενοῦς ἀφυπνώσεως ἀρχαί, αἵτινες ἐξέθρεψαν ὅλον ἕνα ἀγῶνα καὶ διετήρησαν, ἤδη ὑπνώττουσιν, ἢ μὲν ὑπὸ τὰ ὠραῖα τοῦ χάρτου φύλλα, ἢ δὲ ὑπὸ τὴν δασώδη μηλωτὴν τοῦ κληρικοῦ. Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἠλιθίως ἀποτίθεται ἤδη τὴν ἱεράν πανοπλίαν, ἣν ἐνέδυσαν αὐτὸν οἱ προπάτορες, δειλὸς δὲ ἀπαλλοτριῶν τὴν πλαστοργὸν ἐκείνην δύναμιν, ἣν οὗτοι ἤρουντο ἐκ τῶν θείων τοῦ λόγου ἀρχῶν. Ἡ νεωτέρα κοινωνία, περιδινυμένη ἐν τῇ μανίᾳ ἀτομικῶς διαφέροντος, ἀνορύσσει λεληθῶτος τὸν ἴδιον αὐτῆς τάφον, ἀφανῆ πρὸ τοῦ τυφλώττοντος πάθους καὶ τοῦ σκοτασμοῦ τῆς ἑλληνικῆς διανοίας. Βρίνει μὲν λέγουσιν, ἀλλὰ βρῖνει ἀπαντῶμεν ἀσκόπως, καθ' ὅσον τὸ κέντρον αὐτῆς πρὸς ὃ ἔδει ἤδη νὰ τείνη, ἐκερματίσθη εἰς τριασὺτα κοινωνικά κέντρα ὅσα εἰσὶ καὶ τὰ ἄτομα ἐν τῇ ἐπιδιώξει τοῦ ἰδίου αὐτῶν σκοποῦ. Ἐνῶ δὲ ἀφ' ἐνὸς ὁ τῆς ἀτομικῆς ὑπάρξεως σκοπὸς ἡ-

ρῶνθη μέχρι τῶν ὀρίων τοῦ κοινωνικοῦ προορισμοῦ, ἀφ' ἑτέρου οὐδεὶς φραγμὸς ἀνεγίρεται εἰς τὸν ἐπὶ τὰ χεῖρα κατάρρου τούτων τῆς νεωτέρας παρ' ἡμῖν κοινωνίας. Καὶ τοῦτο μένει βέβαιον, ἢ ἀποτυπωθεῖσα ὁμῶς αὕτη τάσις τοῦ κοινωνικοῦ σώματος, τεκμηριοῖ τὴν βαρεῖαν εὐθύνην, ἣτις ἐπικειται εἰς ἐκείνον, ὅστις, κύριος ἐν τῇ κοινωνίᾳ μοχλός, κτάται τὴν δύναμιν τοῦ δημιουργεῖν, ὡς ἔχει καὶ τὴν κατάραν τοῦ ἐν ληθάργῳ ὑπνώττειν. Ἐν τοιαύτῃ διαμέτῳ τὸ ἄτομον διατελοῦν θέσει, κατ' ἀνάγκην ἀδρανεῖ ἢ δρᾷ πρὸς τὸν ἕνα τῶν δύο ἐκείνων σκοπῶν. Πλὴν πᾶσα ἐνέργεια, ἀναγομένη πάντοτε εἰς ἀτομικὴν τινα ἐν τῇ κοινωνίᾳ διάνοιαν, συνδέεται πρὸς αὐτὴν δι' ἰδίου τινὸς δεσμοῦ ἐκ τῆς ἠθικότητος τῆς πράξεως ἀπορρέοντος, τῆς εὐθύνης τουτέστιν, ἐν τε τῷ δρᾶν καὶ τῷ ἀδρανεῖν ὑπαρχούσης. Ὁ δεσμὸς οὗτος δικαιοῖ σήμερον πάντα γογγυσμὸν τοῦ πολίτου κατὰ τῶν συγκροτούντων τὴν κοινωνίαν ἀτόμων καὶ ἀποσπᾷ πικρὰν τὴν ἀρὰν κατ' ἐκείνου, ὅστις, ὑπὸ τὸ κράτος τοιαύτης πολιτικῆς ἀτμοσφαιρας βιῶν, ὑπολαμβάνει ταύτην ὡς τέλος καὶ σκοπὸν τῶν βημάτων τοῦ παρελθόντος, ἄγκυραν δὲ ἀσφαλῆ τοῦ παρόντος. Ἡ πρόοδος καταρᾶται πᾶσαν τοιαύτην ἰδέαν, ἢ δὲ ἀνθρωπίνην διάνοιαν σκοποῦσα αἰετοῦτε πρὸς τι ἀνώτερον καὶ ὑψηλόν, εἰς διηνεκῆ ἀνελίσκεται πτῆσιν μέχρι τοῦ δυνατοῦ καὶ τοῦ κατ' ἀνθρώπον θείου. Εἰς τοιαῦτα ῥήματα βεβαίως ἢ ἀτομικὴ ἐκάστου ψυχῆ, συναγερομένη ἐν ἑαυτῇ, θέλει ἀλγήσει ἐπὶ τούτοις, ἕτε μόνον ἔνοχον καὶ δημιουργὸν τῆς παρουσίας εἰκόνας ἑαυτὴν ἀνευρίσκουσα, πλὴν ἂς ἐλπίσωμεν, ὅτι ἡ θλίψις, ἀπόρροια αὐτερένης οὐσά τινος, τεκμηριοῖ στάσιν τινὰ τῆς ψυχῆς, καθ' ἣν τὰ πολλὰ προδικάζεται τὸ μέλλον τῆς κοινωνίας ἐπ' αἰσίσις ἢ μὴ. Ἀνεύθυνος λοιπὸν ἢ καθ' ὅλου κοινωνία, συγκεντροῖ τὸ κέντρον τοῦ βάρους αὐτῆς ἐν τῷ ἀτόμῳ καὶ μόνῳ, ὅπερ ὡς δύναμις ἐν αὐτῇ παριστάμενον τοιάνδε ἢ τοιάνδε κοινωνικὴν ἐκάστοτε τίκει μορφήν. Τοιαῦται ἀρχαὶ ὑπαγορεύουσιν ἡμῖν τὴν καταδίκην σήμερον τοῦ ὑπευθύνου ἀτόμου κατέναντι τοῦ κοινωνικοῦ σώματος, ὅπερ, προῖον τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς διανοίας, οὔτε τὸ ἐν κατέχει καὶ τοῦ ἑτέρου καθ' ὅλου στερεῖται. Τὸ ἄτομον λοιπὸν, ὁ γεννήτωρ οὗτος τοσοῦτων μέχρι σήμερον ἐν τῇ ἀνθρωπότητι μεταβολῶν καὶ ἡ ἀληθὴς ἐμφάνισις τῆς ἀφηρημένης κοινωνικῆς ἰδέας ἐν τῷ αἰσθητῷ περὶ ἡμᾶς κόσμῳ, πᾶσαν τὴν εὐθύνην ταύτην ὑπέχει, ἕνεκα τῆς περὶ

τὸ δρᾶν ἐξουσίας καὶ τῆς καταβιβρωσκούσης αὐτὸ κατ' ἀντίθεσιν ἀδρανείας. Τὸ ὅλον προὑπάρχει μὲν τοῦ μέρους, ὡς ἡ κοινωνία τοῦ ἀτόμου, πλὴν ἐν τῷ ἰδανικῷ μόνον κόσμῳ, οὐχὶ δὲ καὶ ἐν τῷ αἰσθητῷ, ἔνθα ἡ ἀφηρημένη ἰδέα, ἐν αἰσθητοῖς παγιουμένη μέρεσι, δι' αὐτῶν ἐμφανίζεται καὶ δι' αὐτῶν τελειοῦται. Ἐν τῇ βαθμιαίᾳ ταύτῃ ὄντως παντὸς νοητοῦ ἐν τῇ περὶ ἡμᾶς φύσει τὸ μέρος κατάρχει ἐν τῇ διαμορφώσει τοῦ ὅλου, ὡς ἀθροίσματος παρισταμένου μερῶν, ὧν τὸ σύνολον διασώζει οἷδεν ἦττον τὸν ἐν τῷ ἁπλῷ χαρακτῆρα, ὡς ἐν σχέσει αἰτιατοῦ πρὸς αἰτίαν διατελοῦν. Ἡ ἀρχὴ αὕτη, μετενεχθεῖσα ἀπὸ τῆς φιλοσοφίας εἰς τὴν πολιτικὴν, τὸ σωτήριον παρήγαγε δόγμα τῆς διὰ τῆς ἀτομικῆς ἀναπλάσεως ἐπιτευξεως τῆς κοινωνικῆς ἀναγεννήσεως ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις, τὸ δόγμα ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ἀπέρρευσε ἡ ἐθνοσωτῆρα τῆς αὐτοδιοικήσεως ἀρχὴ καὶ ἡ διὰ τοῦ συνεταρισμοῦ παντὸς δυνατοῦ προσκόμματος ἄρσις. Ἡ εὐθύνη μετατιθεμένη ἀπὸ τοῦ συνήθους αὐτῇ σταδίου ἐρρίφθη ὡς διαρκὲς καὶ ἀνένδοτον μεταξὺ τῶν ἀτόμων ἐπὶ τὰ πρόσω κέντρον ὡς ἔναυσμα τι τῆς ἐπὶ τὰ κρείττω τοῦ λαοῦ πορείας, ὅπερ ἐν ᾧ ἀφ' ἐνὸς ὠθεῖ τὴν κοινωνίαν πλησίον καὶ πτερωτὴν εἰς τὸν προωρισμένον αὐτῇ σκοπὸν, συνέχει ἀφ' ἑτέρου ἀρρήκτως τὸ κοινωνικὸν σῶμα, διὰ τοῦ σπτοῦ δεσμοῦ τοῦ δικαιοῦματος πρὸς τὸ καθῆκον. Πλὴν ἂν τοιαύτη τις ἡ εὐθύνη ὑπὸ τοὺς μνησθέντας καιρούς, ἐπίσης βαρεῖα οὐδὲν ἦττον ἐπίκειται καὶ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ἐποχῇ, ἔνθα ἡ ἀτομικὴ ἐνέργεια ἤρξατο λυομένη τῶν πεδῶν τῆς συγκεντρώσεως καὶ τοῦ μαρκαντικοῦ τῆς κυβερνητικῆς ἐποπτείας συστήματος. Τὸ στάδιον, δύναται τις εἰπεῖν, ἠνεώθη, πᾶς δὲ δισταγμὸς δὲν ἀνευρίσκει τὴν δικαιολόγησιν αὐτοῦ, εἰμὴ ἐν τῇ νωθρείᾳ καὶ τῇ εὐσειστώ ἀτομικῇ παρ' ἡμῖν διανοίᾳ. Πλὴν οὐχὶ κατεθραύσθη πλέον τὸ ὅπλον τῆς ἠθικῆς νίκης, ὁ δὲ νικητὴς ἀπέκλαμεν ἐν τῇ πορείᾳ, ἣν διὰ τοῦ ξίφους ἠνέωξε, νωθρὸς δὲ καὶ ἀπειρηκῶς ἤδη σύρεται ἴσως πλὴν δὲν σφριγᾷ, δὲν ἀκμάζει ὡς ἤκμαζε πλέον. Τὸ θεῖον ἐκεῖνο φῶς, ὅπερ, ἐν ᾧ ἀφ' ἐνὸς κατέφλεγε τὴν πολυπαθῆ καρδίαν τοῦ Ἑλλήνος, ἀφ' ἑτέρου κατηύγαζε τὴν διάνοιαν αὐτοῦ, ἢ ἀκάματος ἐκείνη πτέρυξ δι' ἧς διήλθε τὸ μακρὸν τῆς δουλείας διάστημα μέχρι τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ, τὰ δύο ταῦτα, τὸ μὲν ὡς ἀφετηρία καὶ ἔναυσμα, τὸ δὲ ὡς γοργὸν διαβάσεως διὰ τῶν αἰώνων ὄχημα, συνετάφησαν ἀτυχῶς μετὰ τῶν ἡρωικῶν ἐκείνων πτωμά-

των, καρδίαν ἄνευ θερμῆς καὶ διάνοιαν ἄνευ φωτός, ὡς μόνον κλῆρον καταλιπόντα ἡμῖν, ἦτοι καρδίαν ἄνευ μυστηριώδους τινὸς παλμοῦ, καὶ διάνοιαν ἄνευ σκοποῦ καὶ μονίμου τινὸς κατευθύνσεως. Πλὴν τοιαύτη ἀτομικὴ διάπλασις, ξηρὰ καὶ ἄγονος ὄλωις, διχάπτει πάντα πρὸς τὸ παρελθὸν τῆς Ἑλλάδος δεσμόν, μὴκύνει ἐπὶ πλέον τὴν φυτικὴν ταύτην τοῦ ἔθνους ζωὴν, καὶ ἀποξηραίνει ἀπαύστως πᾶν σπέρμα γόνιμον αἰσιωτέρας τινὸς ἐπὶ τὰ πρόσω ῥοπῆς. Ὁ ψυχολογικὸς χαρακτῆρ τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος παρέγει τὸ ἀλγεινὸν καὶ δύσελπι θέαμα ἔθνους ἐν τῇ μανίᾳ βιοῦντος τοῦ πάθους ὡς μόνου κινήτρου παντὸς ἀτομικοῦ ἐν τῇ κοινωνίᾳ βήματος καὶ μόνης ἀρχῆς τὸν κορσεμόν αὐτοῦ παντὶ σθένει σκοπούσης. Τοιαύτη ἀρχὴ, ὡς μόνη ἀφετηρία τῆς τε πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς κινήσεως, διανύγει τὸ ὀλέθριον τῆς ἀτομικότητος στάδιον, φυγαδεύει δὲ καὶ ἀποσβύνει τὴν ὑψηλοτέραν ἐκείνην ἀντίληψιν, ὅφ' ἧς ὁ τῆς πολιτικῆς ὑπάρξεως σκοπὸς, εἰς πάντα ἐν τῇ κοινωνίᾳ παριστάμενος, τίθεται ὡς πρακτικὸς κανὼν τῆς πορείας τοῦ ἔθνους, ἐναρμονίζων τὰ ἄτομα ἐν τῇ ἐπιδιώξει τοῦ κοινου αὐτῶν τέλους, εἰς ὃ ἡ ἀτομικὴ ὑπαρξις ὀφείλει νὰ ὑποτάσσεται καὶ ὑπακούη ἀπαύστως. Τότε μόνον ἐμφανίζεται ἡ ἀληθὴς τῆς ἐλευθερίας ἰδέα, ἣτις, μὴ ἐγκλείουσα ἐν ἑαυτῇ τὸν σκοπὸν τῆς ὑπάρξεως τῆς, ἐκζητεῖ αὐτὸν ἐν τῷ ἐκτὸς κόσμῳ, ὡς μόνον ἐξ ἄλλου καὶ ἐνιαίαν ὁδὸν πρὸς ἐπιφάνειαν τοῦ ἀνθρωπίνου τέλους ἑαυτὴν τοῖς ἀτόμοις προβάλλουσα. Ἡ ἐλευθερία, σχετικὴν τὴν ὑπαρξὴν ἔχουσα, εἰς πολιτικὴν τὸναντίον ἀποκλίνει μανίαν ἄνευ τοῦ ἀνωτέρου σκοποῦ αὐτῆς, καὶ ἀπειλεῖ νὰ καταπιῆξῃ ἀσκόπως τὰς ἀτομικὰς δυνάμεις ἐν τῇ διαρκῇ δίνῃ τοῦ φλεγμαίνοντος πάθους καὶ τοῦ ὑλικοῦ ἐνδιαφέροντος, καθ' ὅσον, ἐπαναλέγομεν, ὁ ἀνθρώπος πόρρω τῆς ἐλευθερίας ἀπέχει, ἄνευ τοῦ θείου τοῦ λόγου φωτός, δι' οὗ, πᾶν ἀτελεὲς καὶ πεπερασμένον δαμάζων εἰς νέον εἰσέρχεται στάδιον, ἐνῶ, τὸν ἀληθῆ τῆς ἀτομικῆς καὶ ἐθνικῆς ὑπάρξεως σκοπὸν διορῶν, ἄρχεται πρὸς αὐτὸν ῥυθμιζὼν τὴν ἰδίαν ἐκάστοτε κατεῦθυσιν καὶ πορείαν. Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ τῆς ἐλευθερίας ἀντίληψις ἐν τοῖς ἀγίοις τῆς ἐπαναστάσεως χρόνοις, ὅτε ἡ τῆς αὐτενεργείας ὡς πλαστοργικῆς δυνάμεως, συναίσθησις, ἐγέννα τὴν ἐν τῷ θεῷ τῆς θρησκείας φωτὶ ἀποσυνειδησίαν, ὡς μόνον πηγὴν ἰσχύος καὶ ἀκαταπονήτου δυνάμεως ἐν τῇ ἀνευδότῳ πρὸς ἕνα σκοπὸν πορεία τοῦ ἔθνους. Ἀπόρροια λοιπὸν οὔσα τῆς θρησκευτικῆς ἀντιλήψεως ἐνέπνεε τὸ διαρκὲς καὶ μονίμον ἐκεῖνο ὑπὲρ τῆς πα-

τρίδος αίσθημα, ὑπερ μόνον ἢ ἀληθῆς τοῦ τῆς ὑπάρξεως σκοποῦ γνώσις διεγείρει καὶ υποθάλλει εἰς ἐκάστην ἐν τῇ κοινωνικῇ τάξει ὑπαρξίν. Ἡ ἐσωτερικὴ αὐτὴ ἐλευθερία τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὑπῆρξεν ἢ μόνον γενέτειρα τῆς ἐξωτερικῆς ἐν τῇ πολιτείᾳ ἐλευθερίας, ἥτις, ὡς σκοπὸς τότε προβαλλομένη, ὑπηγόρευε τὴν καρτερικὴν τῶν ἀτομικῶν δυνάμεων ἔνωση ἐν τῇ διαρκεῖ ἐπιδιώξει αὐτοῦ. Οὕτως ὁ ἐκτὸς κόσμος, ἀπόρροια τοῦ ἐσωτερικοῦ ὦν, δέχεται τὸν τύπον ἐκείνου, ὅστις αἰσθητοποιεῖται ἐκάστοτε ἐν τε τῇ ἀτομικῇ ἐνεργείᾳ καὶ τῇ πολιτικῇ.

Ἡ σχετικὴ αὐτὴ ὑπαρξίς τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου, ὑπαγορεύει ὑμῖν τὴν σχέσιν καὶ ἀναφορὰν αὐτοῦ πρὸς τὸν ἰδανικόν, καὶ διδάσκει ὑμᾶς τὴν πορείαν, ἣν ἐπιβάλλει ὁ λόγος εἰς πᾶν σύστημα ἐνεργείας, ἀποσκοποῦν τὴν ἐφεξὶν τοῦ πολιτικοῦ τῆς κοινωνίας σκοποῦ. Ἐπειδὴ, ἐρευνῶντες τὴν σχέσιν ταύτην, ἀνευρίσκομεν τὸ ὑπέροχον τοῦ ἰδανικοῦ κόσμου, ὡς γονίμου τινος ἀγροῦ ἐπὶ βλαστήσει παντὸς ἀγαθοῦ ἢ πονηροῦ σπέρματος, φερόμενος ἀναγκαιῶς εἰς τὴν διὰ τοῦ ἔνδον κόσμου ἐπιδιώξιν παντὸς ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἐλλόγου σκοποῦ, ἥτοι διὰ τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας. Τοιαύτη ἡ ἀληθῆς ἀρχή, ἥτις διήκει δι' ἀπάσης τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας τῶν νεωτέρων χρόνων, αὐτὴ δὲ ἀποτελεῖ τὸν ἀσφαλῆ γνώμονα τῆς ἐκτιμήσεως παντὸς ἐν αὐτῇ, βήματος, ὡς ἀποτελέσματος, ἀναγομένου ἀείποτε εἰς ἰδίαν τινὰ αἰτίαν, ὡς κέντρον καὶ χαλινὸν συνάμα πρὸς αὐτὸ ἐνεργοῦσαν.—Ὁ διαρκῆς δὲ οὗτος σύνδεσμος καὶ ἀρμονία τῆς αἰσθητῆς πορείας τοῦ ἔθνους πρὸς τὴν διαμόρφωσιν τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς δημιουργεῖ, εἶπομεν, τὴν ἐξοχὸν θέσιν τοῦ ἀγῶνος ἐκείνου ἐπὶ πᾶν σύγχρονον ἢ ἐτερόχρονον ἔθνικόν ἔργον. Πλὴν ὁ σκοπὸς τῆς καρτερίας ἐκείνης, πληρωθεὶς, ἐπαύσατο πλέον ὦν τοιοῦτος διὰ τοὺς ἐπερχομένους, οἵτινες κατὰ ἀπαράβχτον ἠθικὸν νόμον, χρῶνται τῷ προτέρῳ τέλει ὡς μέσῳ πρὸς ἕτερον ὑψηλότερον ἔτι σκοπὸν, ἀνελισκομένης οὕτω τῆς ἀνθρωπότητος εἰς διηγετικὴν ἐπὶ τὰ πρόσω πτῆσιν ἀπὸ βαθμίδος εἰς βαθμίδα, ἀπὸ σκοποῦ, εἰς σκοπὸν διὰ τοῦ ἐτέρου πληρούμενον. Τοιαύτη πέπρωται ἡ ἀνθρωπότης ὅλη, συντριβομένη ἐκάστοτε ἐν τοῖς μέλεσιν αὐτῆς κατὰ τῶν ἐπιδιωκομένων σκοπῶν καὶ ἐπὶ τέλους πραγματοῦσα αὐτοῦ.—Πλὴν ἀτυχῶς μεγίστη ἡ ἀπόστασις τῆς νῦν περὶ αὐτῆς ἀντιλήψεως ἀπὸ τῆς κατὰ τοὺς μνησθέντας τῆς Ἑλλάδος χρόνου, καθ' ὅσον ἢ μὲν ἐλευθερία, εἶπομεν, μεταστᾶσα ἐν τῷ αἰσθητῷ ἀπὸ τοῦ ἔνδον κόσμῳ

κατέλειπε κενὴν τὴν διάνοιαν καὶ ἄφωνον τὴν καρδίαν, ἢ δὲ θρησκεία, ὁ θεῖος οὗτος τοῦ ἀνθρώπου πρὸς πᾶν ἀληθῆς ὑμέναιος, δὲν ἐπέζησε εἰς τὴν πραγματώσιν τοῦ ἔθνικου πόθου. Τούτου τεθέντος καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς προὑπαρξεως τοῦ σκοποῦ τῶν πρὸς αὐτὸν ὀργάνων ἀσειστού κειμένης, προκύπτει ἡ ἐτέρα ἀρχὴ τῆς βαθμιαίας πραγματώσεως αὐτοῦ, διὰ τῶν ἐκάστοτε ὑπὸ τοῦ λογικοῦ ὑπαγορευμένων μέσων, διὰ τῆς ἐνασκήσεως τῶν ὁποίων ὁ ἄνθρωπος φέρεται εἰς τὴν ἐπίτευξιν τῶν ἀληθῶν συστατικῶν ἐκείνων στοιχείων, ἀφ' ὧν γεννᾶται ἐν τῇ ἐκτὸς φύσει ὁ ἐν τῇ ἰδέᾳ σκοπός, ὅστις προὑπάγει μὲν αὐτῆς, ἐφέπεται ὅμως τῇ πραγματώσει τῶν ἀναγκαιῶν μέσων καὶ διὰ αὐτῶν ἀσφαλίζεται. Ἡ ἀρχὴ αὐτὴ ἀποτελεῖ τὴν ἀσφαλῆ βᾶσιν ἐτέρου τινὸς δόγματος, καθ' ὃ οὐδὲν μόνιμον ἐν τῇ πολιτείᾳ ἄνευ τῆς ἀναγκαιῆς τοῦ ἀτόμου πρὸς τὴν ἐκάστοτε πολιτικὴν μορφήν ἀρμονίας. Πᾶσα τοῦναντίον διαφωνία διασαλεύει τὰ βᾶθρα τῆς πολιτείας καθ' ὃ ὡς εἰς τὸ παρελθόν ἢ τὸ μέλλον ἀναγομένης μᾶλλον ἐκάστοτε. Ἡ ἀντίθεσις δὲ αὐτὴ διερμηνεύει ἡμῖν τὴν πτώσιν τῶν προωγημένων ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ δεσμῶν, ἀδυνατούντων πλέον νὰ συγκροτήσωσιν ὁμάδα ἔθνικὴν, εἰς τι ἀνώτερον καὶ ὑψηλότερον τείνουσαν. Πλὴν καὶ ἡ ἀντίθεσις αὕτη ἐτέρωθεν διευκρινεῖ ἡμῖν τὴν ἀνατροπὴν τῶν μορφῶν, ἃς διὰ τοῦ αἵματος τῶν τὰ ἔθνη ἐκτῆσαντο, ὑπὸ τῆς σιδηρᾶς χειρὸς ἐνὸς γίγαντος ἐν τῇ ἰσχύϊ ἢ τῷ ἐνόπλῳ δόλῳ αὐτοῦ, καθ' ὅσον, ἐν ᾧ ἀφ' ἐνὸς τὸ παρὸν ὑπηγόρευε μεταβολὴν, μᾶλλον συνάδουσαν πρὸς τὰς ἀξιώσεις τοῦ ἔθνικου πνεύματος, ἀποπτύοντος τὰ δεσμὰ καὶ τὰς πέδας τοῦ παρελθόντος, ἀφ' ἐτέρου τὸ τῆς μεταβάσεως βίαιον, μέγα ἠνέωξε χάσμα μεταξὺ τοῦ ἀφ' οὗ καὶ τοῦ ἐφ' ὃ μετεπήδησε τὸ ἔθνος σημείου, ὅπως ἀλλοτρίου πρὸς τὴν φύσιν καὶ τὴν στάσιν τῆς ἀτομικῆς διανοίας ἐν τῇ μεταρρυθμίσει αὐτῇ. Ἐντεῦθεν τὸ εὐθραστον τοῦ ἐγεθθέντος οἰκοδομήματος, τοῦ ὁποῦ οἱ σαθροὶ καὶ εὐσειστοὶ στύλοι, δὲν ἐβράδυναν νὰ ἐνδύσωσιν εἰς τὴν σκαπάνην τοῦ ἐπερχομένου γιγαντείου ὀπλίτου. Ἐρευνῶντες τὸν λόγον τοῦ ἱστορικοῦ τούτου φαινομένου ἀνευρίσκομεν αὐτὸν ἐν τῇ ἀντιθέσει τῆς ἐπιβληθείσης πολιτικῆς μορφῆς πρὸς τὴν ἀτομικὴν διάνοιαν, ἥς ἡ ἀνάπτυξις, πόρρω ἔτι ἀπέχουσα τῆς ὑπὸ τοιαύτην μορφήν βιώσεως, διανοίγει εὐχερῆς τὸ στάδιον τῆς υποδουλώσεως τοῦ ἀπειρηκτότος καὶ ἄνευ στοιχείων ἀνταξίῶν τοιαύτης ἀναπτύξεως ἔθνους. Οὐχὶ λοιπὸν ἡ μεταβολή, ἀλλὰ ἡ σύμ-

μορφὸς πρὸς τὸ ἔθνος μεταβολὴ ἀποτελεῖ τὴν ἀληθῆς βαθμίδα τῆς ἔθνικῆς προόδου, δι' ἧς ἀπαύστως χωρῶσθε, ὁ τῆς πολιτικῆς ὑπάρξεως σκοπὸς ἀφικνεῖται. Ἐκ τῶν ἐκτεθέντων ἱστορικῶν γεγονότων πειθόμεθα, ὅτι ὁ σκοπὸς τῆς ἔθνικῆς κινήσεως ἐξασφαλίζεται καὶ παγιοῦται μόνον διὰ τῆς ἀναγκαιῆς καὶ ἱκανῆς πρὸς τοῦτο παρασκευῆς καὶ ἐνασκήσεως τῶν μέσων, ἅτινα ἄγουσιν ἀσφαλῶς πρὸς τὸ διωκόμενον ἐκάστοτε τέλος' ἐκ δὲ τῆς ἀρμονίας ταύτης πρὸς τὸν σκοπὸν ἀπορρέει τὸ ἐφικτὸν ἢ μὴ τῆς ἀληθοῦς τοῦ σκοποῦ πραγματώσεως ἐν τῇ μονιμότητι καὶ τῇ σχετικῇ αὐτοῦ λειτουργίᾳ. Τούτου ἀποδειχθέντος, τὸ συνεχόμενον παρέπεται πόρισμα τῆς ἀναγκαιότητος τῆς ἐν τῇ πολιτείᾳ σκοπίμου ἐνεργείας τῆς κοινωνικῆς ὑπάρξεως, ἐν τούτῳ κυρίως τὴν ἀξίαν ἐχούσης ὅτι ὑπὲρ ἐνὸς σκοποῦ, ἐμπεφυκὸς τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει, καὶ ἐνεργεῖ καὶ ὑφίσταται. Πλὴν ἡ ἀντικειμενικὴ ὄλως τοῦ σκοποῦ ὑπαρξίς καθίστησιν ἀναγκαίαν τὴν ὑπαρξίν ὑποκειμένου τινὸς, ἐπιλαμβανομένου ἐκάστοτε τῶν προσφύρων μέσων πρὸς τοῦτο, τῶν μέσων ἐκείνων, ἅτινα ὁ λόγος καὶ ἡ τῆς ἠθικῆς τοῦ ἀνθρώπου ἀξία συναίσθησις ἐπιβάλλουσιν εἰς ἕκαστον τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ ἀτόμων. Ἐντεῦθεν καὶ ἐκ τῶν ἐπομένων ἀπορρέει ἡ ἀνεύρεσις τῆς τριάδος τῶν ἀναγκαιῶν πρὸς πᾶν κοινωνικὸν ἢ πολιτικὸν ἐν τῇ ἱστορίᾳ βῆμα στοιχείων, ἥτοι τοῦ ὑποκειμένου, τῶν μέσων καὶ τοῦ σκοποῦ. Τούτου τεθέντος, ἐξετάσωμεν τίς ὁ σκοπός, τί τὸ ὑποκείμενον καὶ τίνα τὰ μέσα νῦν παρ' ἡμῖν, παρ' οἷς ἡ ἀντίληψις τῆς πολιτικῆς ὑπάρξεως ἀπεδείχθη ὁποία καὶ ὁπόσον τυγχάνει οὕσα ἡμαρτημένα καὶ σφαλερά.

(Ἐπεταὶ τὸ τέλος.)

Α. ΦΟΥΚΙΕ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΛΑΩΝ ΑΙ ΔΙΑΣΗΜΟΙ ΔΙΚΑΙ

ΟΙ ΕΞ ΕΡΩΤΩΣ ΔΟΛΟΦΟΝΟΙ

Η ΠΟΙΜΕΝΙΣ ΤΟΥ ΙΒΡΥ—ΟΝΟΡΙΟΣ ΟΥΛΒΑΧ

(1827)

(Συνέχεια ἴδε προηγούμενον ἀριθμὸν καὶ τέλος.)

Τοιαῦται ὑπῆρξαν ἡ τε ἐξέτασις καὶ αἱ μαρτυρίαι. Οὐδεμία ἀμφιβολία ὑπῆρχε περὶ τοῦ ἐγκλήματος καὶ περὶ τοῦ φονέως' ὁ Οὐλβᾶχ ἐζήτησε νὰ ἀπο-

κρούσῃ τὴν προμελέτην, τοσοῦτον ἐναργῶς ἀποδειχθεῖσαν ἐκ τε τῶν διαβημάτων του καὶ τῶν πρώτων αὐτοῦ ὁμολογιῶν. Διέστρεψε τὰ περιστατικὰ ἐπινοῶν παιδαριωδῶς ἀπιθάνους ἐξηγήσεις. Δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀποκαλύψωσιν ἐπ' αὐτοῦ ἴχνος ἀφοσιώσεως καὶ εὐχισθησίας. Ἡ στάσις του ἐν συνόλῳ παρήγαγεν ἐπὶ τοῦ ἀκροατηρίου καὶ τοῦ δικαστηρίου τὴν ἀπαισιωτέραν ἐντύπωσιν.

Ὁ κύριος Δεβρὺ ἄρα δὲν ἐδυσχέρανε εἰς τὸ νὰ κινήσῃ τὴν συμπάθειαν μὲν ὑπὲρ τοῦ νεαροῦ θύματος, τὴν ἀπέχθειαν δὲ κατὰ τοῦ δολοφόνου. Ἐπραξε τοῦτο δι' ἐκθέσεως τὴν ὁποίαν αἱ ἐφημερίδες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δὲν διετήρησαν μέχρις ἡμῶν, ἀλλ' ἥτις ὑπῆρξεν, ὡς πιστεύεται, μέρος εὐγλωττίας συγκινητικωτάτης.

Μετ' αὐτόν, ὁ κύριος Διᾶζ προσεπάθησεν ὅσον τὸ δυνατόν νὰ ὑπερασπίσῃ τὸν πελάτην του. Δὲν ἠδυνήθη νὰ στηρίξῃ τὴν ἐφῆσιν του, εἰμὴ ἐπὶ τῆς διηγετικῆς ἀτυχίας καὶ νὰ ἐπικαλεσθῇ ὡς ἐλαφρυντικὴν περιστάσιν τὴν διαβατικὴν ταύτην παραφροσύνην, ἥς πρόξενος εἶναι ἡ ζηλοτυπία.

Οἱ ἔνορκοι ἀπεσύρθησαν εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν διασκέψεων. Κατὰ τὴν ἀπουσίαν των, ἡ ὁποία διήρκεσε περὶ τὴν μίαν ὥραν, ὁ Οὐλβᾶχ ἐζήτησε νὰ γευματίσῃ καὶ ἔφαγε μὲ μεγάλην ὄρεξιν. Τὰ καθ' ἕκαστα ταῦτα, γινόμενα μετ' ὀλίγον γνωστά, συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ ἐξεγείρωσι τὰς καρδίας.

Οἱ ἔνορκοι ἐπανῆλθον. Ἡ ἀπόφασις αὐτῶν εἶναι καταφατικὴ ἐπὶ τῆς ἀνθρωποκτονίας καὶ τῆς προμελέτης. Τοιαύτην ἀπόφασιν ἀνέμενον, ἐπὶ δὲ τοῦ ἀκροατηρίου δὲν παρετηρήθη ἡ φρίκη ἐκείνη τοῦ οἴκτου, ἡ ὁποία κυμαίνει τὰς κεφαλὰς, ὅτε ἀντηχοῦσι τὰ ἀπαίσια ἐκεῖνα *Nai*, οἱ πρόδρομοι τοῦ θανάτου.

Ὁ Οὐλβᾶχ ἐπανῆλθεν. Ἦκουσεν ἄνευ προφανοῦς προσοχῆς τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἀποφάσεως καὶ τὴν εἰς θάνατον καταδίκην. Οἱ ὀφθαλμοὶ του μάστιχα εἶχον χάσει καὶ τι τῆς θηριωδούς ἐκείνης ἐκφράσεως, ἥτις ἐνεψύχονεν αὐτοὺς κατὰ τὸ διάστημα τῆς καταθέσεως τῶν κυριωτέρων μαρτύρων.

— «Κατηγοροῦμενε, λέγει ὁ πρόεδρος, ἔχεις τρεῖς ἡμέρας ὅπως ἐξαίτησῃς τὴν ἀναίρεσιν.»

— «Δὲν θὰ ζητήσω αὐτήν,» εἶπεν ὁ Οὐλβᾶχ δι' ὕψους προστατευτικοῦ καὶ περιορηνητικοῦ. Καὶ ἀπεσύρθη διὰ βήματος ταχέως καὶ σταθεροῦ.

Ἐπανελθὼν εἰς τὸ δεσμοτήριον ὁ Οὐλβᾶχ, ἐτέθη κατὰ τὰ εἰθισμένα εἰς τὴν εἰρκτὴν, περιβληθεὶς τὸν χιτῶνα τοῦ καταδίκου. Κατὰ τὴν προετοιμασίαν αὐτῆν, ἥτις συνήθως παράγει βαθεῖαν ἐντύπωσιν

κόν γέλωτα. Ἐζήτησε τροφήν, ἣν ἔφαγε μετ' ἀπληστίας, ἔπειτα ἔπεσεν εἰς τὴν κλίνην του καὶ ἀπεκοιμήθη.

Τὴν πρώτην τῆς ἐπαύριον πολλοὶ τὸν ἐπεσκέφθησαν ἐν τῇ εἰρκτῇ του καὶ τὸν ἠνάγκασαν ἰσχυρῶς νὰ κάμῃ ἀναίρεσιν.

— «Θέλω ν' ἀποθάνω ἀμέσως. . . . Νὰ κάμω ἀναίρεσιν εἶναι ἀνανδρία. . . . Ἐχω τὸ θάρρος καὶ θὰ τὸ ἀποδείξω. Ἴδου πᾶν ὅ,τι ἠδυνήθησαν νὰ ἀποσπάσωσιν ἀπ' αὐτοῦ.

Ἄλλ' ὁ συνήγορος αὐτοῦ φθάνει. Οἱ δικηγόροι εἶναι ὅπως οἱ ἱερεῖς θαυμάσιοι ψυχολόγοι καὶ λεπτοὶ παρατηρηταί. Ὁ κύριος Δυεῖς κατὰ τὴν συνεδρίασιν ἐσπούδασε τὸν χαρακτήρα τοῦ δυστυχοῦς καὶ εἶχε νοήσει τὸν λόγον τῶν στρεψοδικιῶν, τῶν σοφισμάτων αὐτῶν, τῆς ψυχρότητος ἐκείνης, ἣτις ἀφῆρεσε πᾶν ἐνδιαφέρον ἐπὶ τοῦ πελάτου του. Ἐφρόνει ὅτι εἰς τὰ σπλάγχνα τοῦ ἀτυχοῦς αὐτοῦ νεανίου, ὅστις ἔδραμεν αὐτοθελήτως εἰς τὸν θάνατον, ἐν μόνον αἴσθημα διέμενε, τὸ τῆς ματαιότητος. Ὁ Οἰλλβᾶχ ἐθεώρει ἑαυτὸν μικρόν, ἰσχνόν ἐζήτησε νὰ μεγαλυνηθῇ εἰς τοὺς ἰδίους του ὀφθαλμοὺς καὶ προσεποιεῖτο τὸν ῥωμαλέον. Ἦθελε νὰ ἐκπλήξῃ! Ἐνόμιζεν, ὅτι ἅπανα ἡ Γαλλία εἶχε τὰ βλέμματα ἐστραμμένα ἐπ' αὐτοῦ ἔπρεπε νὰ δείξῃ ὅτι ἦτο ἀνὴρ. Καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο ἐτήρησεν ὕψος ὑπερήφανον ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου. Ἄντὶ νὰ ἦναι ἀπλοῦς, φυσικός, νὰ δεικνύῃ καθαρὰν τὴν ψυχὴν του, αὐτὸς ἐσκληρύνθη. Τοιοῦτοτρόπως μικρὸς τις δαίμων, διαπράττων μέγα σφάλμα, ἀπομακρύνει τὴν ἐπιεικείαν ἢ ἠδύνατο νὰ ἐμπνεύσῃ.

Ὁ κύριος Δυεῖς δὲν κατελείφθη ἀπὸ τὴν φαινομένην ἀναισθησίαν, τὴν ψυχρότητα καὶ τὴν αὐθάδειαν τοῦ Οἰλλβᾶχ.

Ἐζήτησε νὰ τὸν ἀναγκάσῃ νὰ ὑπογράψῃ τὴν ἀναίρεσιν.

— «Ὅχι, ἀπεκρίθη, δὲν κάμω ἀναίρεσιν. Τὸ εἶπον δημοσίως, δὲν θέλω νὰ φανῶ ὅτι μικροψυχῶ.»

Ὁ κύριος Δυεῖς ἐδικαιολόγησε τοὺς κομπασμοὺς αὐτοῦς μὲ μίαν λέξιν. «Ἦξεύρεις τί θὰ εἴπωσιν; Ὅτι ἐσπευσε εἰς τὴν λαίμητόμον, διότι ἐφοβήθη τὸν θάνατον, καὶ ὅτι δὲν εἶχε τσαύτην γενναίω ψυχίαν καρδίαν, ὥστε νὰ περιμένῃ ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας. Θέλεις ἐκληφθῇ ὡς δειλός, ὅστις σπεύδει ν' ἀποθάνῃ διὰ νὰ μὴ σκέπτεται πλέον.»

Ἦγγισε τὴν κυριωτέραν ἀδυναμίαν τοῦ Οἰλλβᾶχ. Συνήνεσε νὰ ὑπογράψῃ. Εἰς δὲ τὸν κύριον Δυεῖς ἀποσυρόμενον, εἶπεν: «Εἰπέτε εἰς τὸν κόσμον καὶ

κοινοποιήσατε διὰ τῶν ἐφημερίδων, ὅτι, ἐὰν ἕκαστα ἀναίρεσιν, δὲν τὸ ἔπραξα διότι ἐφοβήθη τὸν θάνατον.»

Ἡ ἀναίρεσις τοῦ Οἰλλβᾶχ ἀπερρίφθη τὴν 24 Αὐγούστου.

Ὁ δυστυχὴς ὠδηγήθη εἰς Βισέτρ. Καθ' ὅσον ὁ θόρυβος τῶν συζητήσεων καὶ ἡ ταραχὴ τῶν παρελθουσῶν ἡμερῶν ἀπεμακρύνοντο τῆς ψυχῆς του καὶ τῶν ἀναμνήσεων αὐτοῦ, ἀνεῦρεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὴν ἑαυτοῦ συνειδήσιν. Μόνος, ἐν τῇ εἰρκτῇ του, ὅπου μόνον ὁ συνήγορος αὐτοῦ καὶ εἰς σεβάσμιος ἱερεὺς τὸν ἐπεσκέπτοντο, ἐπανήλθεν εἰς τὴν ἀληθῆ φυσικὴν του κατάστασιν. Ἦνοιγεν ἐκ νέου τὸ βιβλίον τοῦ παρελθόντος αὐτοῦ, καὶ ἐκεῖ ἐπανεύρισκε τὸ ἄπειρον κενὸν τῆς παιδικῆς του ἡλικίας, καὶ τὸν παράφρονα ἔρωτα τῆς νεότητός του. Ἦρχιζε νὰ ἐννοῇ ἀναμιμνησκόμενος.

— Ναι, ἔλεγεν εἰς τὸν κύριον Δυεῖς, πάντοτε ἠσθανόμην μεγάλην ἀπαρέσκειν πρὸς τὸν βίον. Τοῦτο μὲ ἠνάγκασε νὰ ἐκτελέσω τὴν πράξιν ἐκείνην τόσον εὐκόλως. Ἐβλεπεν τοὺς ἄλλους νὰ χαίρωνται τὰς θωπείας τῶν γονέων των, καὶ δὲν εἶχον οὔτε πατέρα, οὔτε μητέρα. Ἀφωσιώθη εἰς τὴν Ἀγαπίαν αὐτήν. . . . Αὕτη ἦτο τὸ πᾶν δι' ἐμέ δὲν ἐπόθουν εἰμὴ αὐτὴν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον. . . . Καὶ ἔπρεπε ἀμέσως νὰ τὴν ἀπαρνηθῶ! . . . Τοῦτο ἦτο ἀνώτερον τῶν δυνάμεών μου. . . . Ἀφοῦ αὕτη δὲν ὑπάρχει πλέον, θ' ἀποθάνω ἄνευ θλίψεως.»

Ὁ δυστυχὴς παράφρων, διατί νὰ μὴ εἶπῃ ταῦτα εἰς τοὺς ἐνόρκους; διατί δὲν ἦνοιγε τὴν καρδίαν του; Ἦθελον ἀναμνησθῇ τῆς παιδικῆς του ἡλικίας, ἄνευ προστασίας, παραδεδομένης εἰς τὰ κακὰ παραδείγματα, εἰς τὰς κακὰς συμβουλὰς. Ἦθελον κατανοήσει, ὅτι ὁ ἔρως ὑπῆρξε δι' αὐτόν, μία στιγμὴ, ὡς ἡ ἡὼς νέας ζωῆς, καὶ ὅτι ἀπηλίπισθη ἀπὸ ὅλα, ἐπαναπίπτων εἰς τὴν μόνωσίν του. Ἀναμφιβόλως θὰ ἐτιμῶρον αὐτὸν διὰ τὸ ἐγκλημά του, ἀλλὰ λυπούμενοι αὐτόν, ὡς ἦτο ἄξιος, καὶ ἐξ οἴκου φερόμενοι οἱ ἐνορκοὶ, θὰ ὀπισθοδρόμουν ἴσως ἐνώπιον αἰματηροῦ ἐξίλασμοῦ. Ὁ ἀτυχὴς Οἰλλβᾶχ ὅμως, ἐφανέρωσε διὰ τῆς ψυχῆς του, μόνον ὅ,τι ἠδύνατο νὰ ψυχράνῃ, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐπιεικείαν, ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν δικαστῶν του.

Μετὰ τὴν καταδικῆν ἤρχισαν νὰ κατανοῶσι τὴν ὑπαρξίν ταύτην, τὴν μοιραίως ἀφιερωθεῖσαν εἰς τὴν κακίαν ἐκ τε τῆς ἐνδείας καὶ τῆς μονώτεως. Παραδείγματος χάριν ἐπληροφόρησαν, ὅτι ἡ μήτηρ ἐκείνη, ἣν ὁ Οἰλλβᾶχ ἐθεώρει ἀπολεσθεῖσαν, ἔζη

ΠΡΩΤΗ ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

Θ'.

Ὁ Βάκχος ἐν Ἄδου.

εἰσέτι ὁ πατήρ του ἄλλοτε προμηθευτῆς τοῦ στρατοῦ, καὶ μετέπειτα βράπτῃς ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Δαντέν, εἶχεν ἀναχωρήσει διὰ τὴν Ῥωσσίαν, ἐπανήλθεν ἐκεῖθεν ἄνευ πόρων, καὶ ἔζη εἰς Παρισίους ἐν τῷ βορβόρῳ τῆς κακίας καὶ τῆς ταλαιπωρίας.

Μετὰ τινὰς ἡμέρας δυστροπίας καὶ κακεντρεχοῦς ἀλαζονείας, ἐγεννήθη εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Οἰλλβᾶχ σωτηριώδης τις αἴσθησις. Ὁ ἐνάρετος ἱερεὺς τῆς Βισέτρ ἐδράξατο τῆς εὐκαιρίας, ὅπως ἐπαναφέρει εἰς τὴν θρησκείαν τὴν ἀμαθῆ ἐκείνην ψυχὴν, ἐν ἣ συνειμγνύοντο συγκεχυμένως, ἀμυδρὰ λάμψις τοῦ κλοῦ, καὶ τὸ σκότος τοῦ κακοῦ. Διὰ πρώτην φοράν τὸ ἀτυχὲς ἀπολωλὸς παιδίον ἠσθάνθη ἑαυτὸ χειραγωγούμενον. Ἐμαθεν ὅλα ὁμοῦ, τὸ νὰ νοήσῃ τὸ ἐγκλημά του καὶ νὰ μεταμεληθῇ. Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ζωογόνων αὐτῶν μαθημάτων, ἔγραψε συγκινητικωτάτην ἐπιστολὴν εἰς τὸν ἀρχαῖον αὐτοῦ κύριον ἔγραψεν ἀκόμη ἐπιστολὴν εἰς τὴν κυρίαν τοῦ θύματός του, ἐξαιτούμενος τὴν συγχώρησιν, καὶ τὴν εὐλογίαν τῆς ἔγραψεν εἰς ἐκείνην, ἣν πρὸ τινῶν ἡμερῶν παρηκολούθει νοερώς διὰ τοῦ μίσους του καὶ τῆς ἐκδικήσεώς του.

Ὁ Οἰλλβᾶχ εἶχε βαπτισθῆ; τὸ ἐπίστευε, χωρὶς νὰ δύναται νὰ τὸ βεβαιώτῃ. Ὁ ἄγριος αὐτὸς τοῦ πολιτισμοῦ ἐδιδάχθη ταχέως τὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς τῆς θρησκείας καὶ ἔκαμε τὴν πρώτην αὐτοῦ κοινωνίαν εἰς τὸ παρεκκλήσιον τῆς Βισέτρ.

Τοιοῦτοτρόπως ἀνακαινισθεὶς, ἔμαθεν ἄνευ ταραχῆς τὴν ἀπόρριψιν τῆς ἀναίρεσεώς του καὶ προπαρεσκευάσθη διὰ τὸν θάνατον. Τὴν 10 Σεπτεμβρίου κατὰ τὴν ἐβδόμην καὶ ἡμίσειαν ὥραν τῆς πρώτης, μετεφέρθη ἐκ Βισέτρ, καὶ περὶ τὴν τετάρτην ὥραν τῆς ἐσπέρας ἡ φοβερὰ συνοδία ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς φυλακῆς διὰ Γρέσβην. Ὁ Οἰλλβᾶχ ἀνῆλθε τὸ ἱκρίωμα ἄνευ δειλίας καὶ ἀφ' οὗ ἀπήγγειλε δυνατὰ προσευχὴν, παρεδόθη εἰς τὸν θάνατον.

Χιλιάδες γυναικῶν, σπεύσασαι ὅπως εὐχαριστηθῶσιν ἐκ τοῦ στυγεροῦ θεάματος, ἔκλαυσαν τὸ ἀτυχὲς παιδίον, ὅπως ἔκλαυσαν καὶ τὸ θῦμα αὐτοῦ, τὴν ἐρασίμην ποιμενίδα τοῦ Ἰβροῦ.

Διὰ κοινοῦ ἐράνου ἠγέρθη ἀπλοῦν μνημεῖον εἰς τὴν νέαν κόρην ἐπὶ τοῦ τόπου ἐνθα ἐδολοφονήθη.

Μετὰ παρέλευσιν ἐτῶν τινῶν, εἰς Οἰλλβᾶχ κατεδικάσθη ἐπὶ κλοπῇ εἰς Παρισίους. Ἦτο ἀδελφὸς τοῦ δυστυχοῦς Ὀνορίου. Ἦ πανάρχαιος μοῖρα οὐδὲν ἔχει πλέον ἀνεξίλαστον ἀπὸ τὸ προπατορικὸν ἀμάρτημα τῆς κακίας καὶ τῆς ἀθλιότητος.

Πρώτην ἤδη φοράν κατέβη εἰς τὸν Ἄδην ὅπως ἀποσπάσῃ τὴν μητέρα του Σεμέλην. Κάτοπτρον Ἐτρουσκικόν, θείας καλλονῆς, τὸν παριστᾷ ἐρωτοπαθῶς ἀνεστραμμένον, ἐμβάλλοντα τοὺς βροχίονας περὶ τὸν τράχηλον τῆς μητρός του, καὶ δεχόμενον τὸ εὐγνωμον φίλημα τῆς Σκιάς ἐπὶ τοῦ ἀνοικτοῦ στόματός του. Ἦδη λοιπὸν εἰσέρχεται ὁ Βάκχος ὡς νικητῆς ἡμέρας, ὡς κυρίαρχος αἰδίου. Μετὰ τῆς μεγάλης δυνάμεως τῆς ἐξισώσεως ἣν κατέχει, ἀπερρόφησε μετ' ὀλίγον τὸν ἀρχαῖον μονάρχην τοῦ τόπου. Ὁ Πλούτων ἀποσύρεται πρὸ τοῦ ἐπαγωγοῦ σφετεριστοῦ, σμικρύνεται, μηδενίζεται, δὲν εἶνε πλέον ἢ ῥάθυμος βασιλεὺς τοῦ λαοῦ τῶν ψυχῶν, ὁ δὲ Βάκχος κύριος τῶν ἐνδοτάτων τῆς γῆς, τῆς χώρας ἐκείνης, ἐνθα ἡ ἀρχιότης ἐσέβετο τὰς ἱεράς βάσεις πάντων τῶν πραγμάτων: θησαυρῶν μετᾶλλων καὶ πολυτίμων λίθων, καρπῶν καὶ φυτῶν ἐν τῇ πρώτῃ βλαστῆσει, καλλιεργείας καὶ ταφῆς, ἀτμοῦς σπηλαίων καὶ τρίποδας προφητικούς, νόμους ἀκινήτους, οἵτινες ἀναπτύσσουσι τὸν κόσμον, καὶ τὸν βραστάζουσιν ὡς τὰ θεμέλια. Ἐπὶ τοῦ θύρσου του κρεμᾷ τὰς κλεῖδας τοῦ τάφου. Εἰς τὸν Ἄδην αὐτὸν διατηρεῖ τὴν ἐνέργειαν τῆς γῆνης αὐτοῦ ζωῆς. Ὁ σκυθρωπὸς αὐτοῦ προκάτοχος περιέμενε μεθ' ὑπομονῆς τὰς ψυχὰς, ἃς ὁ Ἐρμῆς τῷ ἔφερε, διευθυνομένας διὰ τῆς χρυσῆς αὐτοῦ ῥάβδου. Αὐτὸς δὲ, τὰς ἀγρεύει καὶ καταβιβάζει εἰς τὴν νεκρόπολιν του. Εἶναι λοιπὸν «ὁ μέγας ἀγρεύων.» Ἦττον δὲ φοβερὸς τοῦ πενήμιου Πλούτωνος παρέχει τὸν θάνατον σχεδὸν ἐπίσης ἠδὺν ὡς τὴν μέθην. Πιστὸς εἰς τὴν φύσιν του, ἣτις συνίσταται εἰς τὸ νὰ θραύῃ πάντα ζυγὸν καὶ πάντα δεσμὸν, ἀφήσῃ τὰς ψυχὰς ἀπάγων αὐτὰς ἀπὸ τῆς ζωῆς. Τὰ κατ' εὐφημισμὸν ἐπίθετα τὰ αὐτῷ ἀποδιδόμενα: Σωτήρ, Ἀύσιος, Ἐλευθερεὺς, Λυτρωτῆς, καλύπτουσι τὴν φθοροποιῶν αὐτοῦ ἰσχύν. Αἱ Μαινάδες αὐτοῦ θὰ προσθέσωσι βραδύτερον εἰς τὰ ὄνομα των καὶ τὸ «θεράπαινα τοῦ θανάτου.» Τὰ Βάκχεια καὶ οἱ θρίαμβοὶ του θὰ κοσμήσωσι τὰς σαροφάγους: Οἱ γάμοι τῆς Ἀριάδνης ἀνελίσσουσι κατὰ μῆκος τῶν μεσοτείχων τὴν πομπὴν αὐτοῦ συνοδίαν, οἱ Σάτυροι φυσῶσιν εἰς τοὺς διπλοῦς αὐτῶν αὐλοῦς, ὁ Ἐρως αἰωρούμενος εἰς τὰς πτυχὰς τοῦ μαρμάρου σείει τὴν δαχτύλου ἐπὶ τοῦ

χρῶν τῶν ἐργουμένων, διασκεδάζων οὕτως τοὺς νεκρούς, περιποιούμενος αὐτοὺς διὰ παιδρῶν τῶν βίου εἰκότων.

Μὴ εὐχαριστούμενος ἐπὶ τῇ ἐκθρονίσει τοῦ Πλούτωνος, λαμβάνει παρ' αὐτοῦ ὁ Βάκχος τὴν σκυθρωπὴν καὶ ὠραίαν Περσεφόνην, λησμονῶν ὅτι εἶνε οὗτος υἱὸς τῆς, κατὰ τὸν μῦθον αὐτόν, ὅστις ἐπλασεν αὐτὸν βασιλέα τοῦ Ταρτάρου. Γάμος πένθιμος συνδέει αὐτούς, ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος εἰσέδυσαν ἐν τῇ συζυγίᾳ τῶν.

Ὡς καὶ τάφοις ἔρωτές εἰσι καὶ γάμοι.

λέγει ὁ ποιητής. Ἀμφότεροι διέρχονται τὸν χρόνον τῆς χειμερινῆς νάρκης ἐν τῷ σκοτεινῷ βασιλείῳ. Ἐπειτα ἀνέρχονται πάλιν εἰς τὸ φῶς, ἐν τῷ μέσῳ τῆς δόξης τῶν ἀνθέων τοῦ ἔαρος. Ἡ Περσεφόνη καθίσταται πάλιν τότε ἡ γελόσασα παρθένος, οἷα ἦτο, ὅτε πρὸ τῆς ἀρπαγῆς τοῦ Πλούτωνος ἔδρεπε ναρκίστους εἰς τοὺς σικελικοὺς λειμῶνας. Ἀνάγλυφόν τι παριστᾷ αὐτὴν εὐτυχὴ καὶ παιγιώδη, ὁμοίαν πρὸς νέαν χήραν συζύγου δυστρόπου, ἐξ ἔρωτος ἀνασυζευχθεῖσαν πρὸς βασιλέα τῆς ἐκλογῆς τῆς. Δέσμη ἀσταχῶν κρατοῦσα εἰς τὴν χεῖρα, κάθηται ἐπὶ θρόνου παρὰ τὸν φαιδρὸν σύζυγον, ἐπὶ τοῦ ἄρματος τῶν μεγάλων βακχικῶν πομπῶν, συρομένου ὑπὸ τεσσάρων Κενταύρων.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ

Ἔργασία καὶ οἰκονομία.—Θησαυρισμός καὶ οἰκονομία.—
Ἡ ἔργασία τῆς μελίσης καὶ τοῦ μύρμηκος καὶ ἡ οἰκονομία αὐτῶν.—Συμπέρασμα.

Α'.

Εἶδομεν ὅποια ἡ δύναμις τῶν κεφαλαίων ἐν πάσῃ τῇ μορφῇ τῶν μένει ἡμῖν ἀκόμη νὰ ἐξετάσωμεν πῶς δύναται τὰ κεφάλαια ταῦτα νὰ αὐξήσωσι, ὅπως ἡ ζωτικὴ αὐτῶν δύναμις ἐπεκταθῆ ἔτι μᾶλλον.

Δύο μάλιστα παράγοντας ἰσχυροὺς ἐπὶ τούτῳ γνωρίζομεν. Τὴν ἔργασίαν καὶ τὴν οἰκονομίαν. Δὲν ἔχομεν δ' ἀνάγκην, νομίζομεν, νὰ ἐξηγήσωμεν διατὶ ὁμιλοῦμεν περὶ αὐξήσεως μόνον, οὐχὶ δὲ καὶ περὶ σχηματισμοῦ. Κεφάλαια δὲν θεωροῦμεν μόνον τὰ ὑλικά τῆς ἰδιοκτησίας εἴτε γῆς εἴτε νομισμάτων εἴτε ἄλλου τινος εἶδους συναλλαγῆς κεφάλαια εἶνε καὶ αἱ διανοητικαὶ δυνάμεις, ὧν οὐδέποτε στρεφεται ὁ ἄνθρωπος ἐν οἷα δῆποτε βαθμῆδι ἀναπτύξεως ἐν τῇ κοινωνικῇ κλίμακῃ καὶ ἀν λάβωμεν αὐτόν. Τὸ

νόμισμα σύμβολον ἀντιπροσωπεῖον κεφάλαια, οὐχὶ δὲ πραγματικὸν κεφάλαιον αὐτό, ἐκ συνθήκης ἔχον ἀξίαν, ἀφίνομεν κατὰ μέρος ἐν τῇ μελέτῃ ἡμῶν διευκρινίζοντες τὴν ἀκριβῆ ἔννοιαν τῆς οἰκονομίας.

Καὶ ἡ μὲν ἔργασία δύναται νὰ ὀρίσθῃ, ἐνδελεχῆς κατὰ βολὴ δυνάμεων ἐνεργῶν, εὐφυῶν, πνευματικῶν ἢ ὑλικῶν πρὸς ἐπιτυχίαν αὐξήσεως κεφαλαίων. Ἡ ἔργασία εἶνε ἡ μηχανικὴ ἐκείνη δύναμις, δι' ἧς τὸ αἶμα δίδει ζωὴν εἰς τὸ σῶμα ἄνευ τῆς κυκλοφορίας αὐτοῦ τὸ σῶμα θνήσκει. Καὶ ἐπὶ τούτου ἀκριβῶς στηρίζονται αἱ νεώτεροι θεωρίαι αἱ ζητοῦσαι τινὲς μὲν τὴν ἀπόλυτον ἔννοιαν τῶν κεφαλαίων καὶ τῆς ἔργασίας καὶ τὴν ἐξ ἴσου διανομὴν τοῦ κέρδους ἄλλαι δὲ τὴν συμμετοχὴν ἐπὶ ὀρισμένου ποσοῦ ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν τοῦ κέρδους. Περὶ δὲ οἰκονομίας δυνάμεθα νὰ ἐρωτήσωμεν, τίς ἐστὶ; Ὅρείλομεν ἐν ἐκτάσει νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ αὐτῆς ὅπως διευκρινήσωμεν τὴν ἐν τῇ οἰκονομολογίᾳ περὶ αὐτῆς ἰδέαν.

Μὴ εἶναι οἰκονομία ἡ ἀποταμίευσις τοῦ θησαυρίζοντος ὀπισθοδρομικοῦ χωρικοῦ; Τὸ θησαυρίζειν δηλ. εἶνε οἰκονομία; Τὸ ἀποσύρειν ἐκ τῆς κυκλοφορίας ἐκ τῆς ἔργασίας ἐκείνης, τῆς κοινωνικῆς, τῆς μεταμορφώσεως καὶ τῆς αὐξήσεως τὰ κεφάλαια εἶνε λοιπὸν οἰκονομία;

Ἐμβλημα τῆς οἰκονομίας δὲν εἶνε οὐδ' ἡ μέλισσα οὐδ' ὁ μύρμηξ, οὐδὲ τὸ πῆλινον ἐκεῖνο ἄγγειον, ἐν ᾧ ἀποταμιεύουσι τὰ νομίσματά των οἱ παῖδες ἢ τὸ σιδηροῦν χρηματοκιβώτιον. Ἡ οἰκονομία συνίσταται 1) εἰς τὴν μικροτέραν τῆς παραγωγῆς κατανάλωσιν καὶ 2) εἰς τὴν ἐπικερδῆ τοῦ πλεονάσματος χρῆσιν.

Ἐπιθέτομεν γεωργὸν πρὸ τῆς ἐφευρέσεως τοῦ νομίσματος, ἐν τῇ πρώτῃ ἐκείνη τῆς συναλλαγῆς ἐποχῇ, τρώγοντα τὸν ἄρτον του καὶ τρέφοντα τὴν οἰκογένειάν του ἐν ἰδρώτι τοῦ προσώπου του, ἐκ τῆς ἔργασίας του. Μόλις ἐπαρκεῖ τὸ κεφάλαιον τοῦτο τῶν σωματικῶν δυνάμεων του εἰς τὴν διατροφὴν αὐτῆς, περισσεύμα δὲν μένει ὅπως οἰκονομῆσῃ αὐτό. Μετὰ τινὰ ὅμως ἔτη τὰ τέκνα του εὐρίσκονται εἰς κατάστασιν ἀναδειξέως ἐπιτρέπουσαν αὐτοῖς τὴν ἔργασίαν καὶ τότε φθάνομεν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς οἰκονομίας. Ἡ διπλῆ, ἢ τριπλῆ, ἢ πολλαπλῆ ἔργασία ἀφίνει περισσεύμα ἐκ τῆς χρήσεως τῶν προϊόντων περισσεύμα ὅμως ὅπερ δὲν δύναται νὰ θησαυρίσῃ ἢ οἰκογένειαν τὸ περισσεύμα τῆς δὲ, μεταβάλλεται εἰς νόμισμα (κατελείψαμεν, ἐνθυμῆται ὁ ἀναγνώστης, πᾶσαν ἰδέαν νομίσματος) δὲν δύναται δὲ νὰ τὸ θησαυρίσῃ ὀφείλει

ἀμέσως νὰ παραδῶσθαι αὐτὸ εἰς τὴν κατανάλωσιν ἀνταλλάσσουσα ἀντὶ κεφαλαίων ἄλλων. Ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἐπιστημονικῶν κεφαλαίων δὲν παρέχει αὐτῇ τὰ μέσα νὰ προφυλάξῃ αὐτὸ τῆς φθορᾶς, τῆς καταστροφῆς, ἐπομένως μόνον διττῶς δύναται νὰ χρησιμποιηθῇ αὐτό. Δηλαδή ἢ νὰ καταστήσῃ δι' αὐτοῦ τὴν ζωὴν τῆς μαλθακωτέραν, ἐν ᾧ πιθανὸν βραδύτερον δυστυχίαι θέλουσιν ἀναγκάσει αὐτὴν εἰς στέρησεις καὶ ζήσει οὕτω ζωὴν διαδοχικῆς εὐζωίας καὶ στέρησεων, ὡς ζῶν, ἐργαζόμενον μόνον διότι πεινᾷ ἢ νὰ χρησιμοποίησθαι αὐτὸ καθιστώσα τὸν ἄγρὸν τῆς εὐφορώτερων διὰ προμηθείας λιπασμάτων, ἐργαλείων, διὰ τῆς τελειοποιήσεως τῶν ὑπαρχόντων, εὐρύνουσα τὰς ἀποθήκας ἢ αὐξάνουσα τὸ πνευματικὸν αὐτῆς κεφάλαιον, ἐν τῇ ἀναπτύξει τοῦ ὁποῦ θέλει εὐρεῖ τὰ μέσα τῆς εὐθνητέρας κατασκευῆς λιπασμάτων, τῆς χρησιμοποίησεως ἀχρηστων ὑλῶν καὶ τῆς ἐφευρέσεως μέσων πρὸς μακροτέραν διατήρησιν τῶν καρπῶν καὶ τῶν προϊόντων τῆς ἐν γένει. Ἐνὶ λόγῳ νὰ αὐξήσῃ δι' αὐτοῦ τὰ ὑλικά καὶ ἠθικά κεφάλαιά τῆς καὶ ἐπιτρέψῃ ἐκυτῆ δόσιν πολυτελείας χρησίμου εἰς εὐζωίαν, μηχανοῦσαν τὴν ζωὴν.

Δύναται ἀντὶ νὰ καταναλώσῃ ὀλόκληρον τὴν παραγωγὴν τοῦ ἄγρου τῆς νὰ περιορίσῃ τὴν κατανάλωσιν εἰς τὸ ἀναγκαῖον μόνον πρὸς εὐζωίαν, τὸ δὲ περισσεύμα νὰ φέρῃ ἢ εἰς τὸν σιδηροργὸν τοῦ χωρίου, μεθ' οὗ θέλει συνάψῃ συναλλαγὴν, καθ' ἣν ὁ μὲν σιδηροργὸς θέλει παράσχει αὐτῇ τελειότερα ἐργαλεῖα, θέλει ἐπισκευάσει τὰ καταστραφέντα ἢ δὴ καθ' ὅσον ἔχει ἀνάγκην αὐτῇ μὲν τελειότερων ἐργαλείων ἢ ἐπισκευῆς τῶν παλαιῶν, αὐτὸς δὲ μέρος τοῦ περισσεύματος ἀναλόγου τῆς ἔργασίας του καὶ τῆς ἀνάγκης, ἢν οὗτος ἔχει προϊόντων ἢ εἰς τὸν τέκτονα, ὅστις ἀντὶ μέρους τούτων ἀναλόγου πάλιν τῆς ἔργασίας του καὶ τῆς ἀνάγκης, ἢν ἔχει προϊόντων, θέλει κατασκευάσει αὐτῷ εὐρυτέρας ἀποθήκας ὑδραγωγεία, ἐπισκευάσει τὸν οἶκόν του καὶ ἐκτελέσει πᾶσαν ἄλλην οἰκοδομικὴν ἔργασίαν, ἢ εἰς τὸν ἐπιστήμονα, ὅστις πάλιν ἀντὶ μέρους τοῦ περισσεύματος ἀναλόγου τῶν κόπων του καὶ τῆς ἀνάγκης, ἢν ἔχει προϊόντων, θέλει παράσχει αὐτῷ διδασκαλίαν χρησίμου πρὸς αὐξήσιν τῶν πνευματικῶν τῆς κεφαλαίων, διδάσκουσα αὐτῇ νέας μεθόδους κατὰ τῶν ἀσθενειῶν τῶν δένδρων ἢ πρὸς συντήρησιν τῶν γεννημάτων, πρὸς ἀερισμὸν καταλληλότερον τῶν ἀποθηκῶν τῆς καὶ μυρίας ἄλλας γνώσεις παρέχων αὐτῇ ἐπιστημονικᾶς ἢ θέλει

ἀνταλλάξῃ αὐτὰ ἀντὶ ἔργασίας ἄλλης χρησίμου τῷ ἄγρῳ τῆς, ἢ πρὸς ὅ,τι κρίνη ὠφέλιμον εἰς τὴν εὐζωίαν τῆς ἢ εἰς τὴν αὐξήσιν τῶν ὑλικῶν καὶ ἠθικῶν κεφαλαίων τῆς.

Β'.

Ὅμιλήσωμεν οὕτω, ὑποθέσαντες σύστημα ἀρχαῖκὸν ὅλως, τὸ τῆς συναλλαγῆς τῶν εἰδῶν καὶ ἀποκλείσαντες πᾶσαν ἰδέαν νομίσματος. Δὲν ἔχομεν δ' ἀνάγκην νὰ ἐπαναλάβωμεν ἐνταῦθα ὅσα εἶνε ἤδη γνωστά περὶ ὠφελείας, ἣτις προέκυψεν ἐκ τῆς ἐφευρέσεως τῆς διὰ τοῦ νομίσματος συναλλαγῆς πόσω ὁ ἄνθρωπος ὠφελήθη ἀπαλλαγῆς πόσων φροντίδων. Ἐν δὲ τῷ παραδείγματι, ὅπερ ἐλάβομεν, βλέπομεν ὅτι ὁ γεωργὸς ἐπιτυχᾶναι νέας οἰκονομίας σπουδαίας τῆς τοῦ χρόνου, διὰ τῆς ἀντὶ νομίσματος ἀνταλλαγῆς τῶν κεφαλαίων του δὲν ἔχει πλέον ἀνάγκην νὰ ἀναζητήσῃ σιδηροργόν, τέκτονα, ἐπιστήμονα, μηχανικὸν καὶ ἢ τινὰ ἄλλον ἔχοντα ἀνάγκην τῶν προϊόντων, οὐδὲ νὰ καταναλώσῃ ἐπομένως εἰς τοῦτο χρόνον παραγωγὴν πλούτου. Οὐδὲ βιάζεται δὲ νὰ ἀνεύρῃ αὐτὸν ἀμέσως ἐκ τοῦ φόβου μὴ ἡ ἐσοδεία του βλαβῆ ἐν ταῖς ἀποθήκαις, μὴ ἡ ἢ πλημμύρα τὴν παρασύρῃ ἐκ τοῦ ἄγρου του ἢ πυρκαϊὰ τὴν καταστρέψῃ. Ἡ διὰ τοῦ νομίσματος εὐκολία τῆς συναλλαγῆς ἀνέδειξε σπουδαῖον τῆς συναλλαγῆς βοηθόν, τὸν ἔμπορον, μεσίτην μεταξὺ παραγωγῆς καὶ καταναλωτοῦ μετ' αὐτοῦ μόνου θὰ συνάψῃ συμφωνίας ὁ γεωργός, ἀντὶ δὲ χρηματικοῦ ποσοῦ, ἀναλόγου πρὸς τὴν ζήτησιν τῶν προϊόντων θέλει πωλήσει αὐτῷ ταῦτα τοῦτο δὲ τὸ χρηματικὸν ποσὸν θέλει δαπανήσει ὅσάκις αἱ περιστάσεις, οἷα τὰ μικρὰ ἡμερομίσθια, ἢ ἔλλειψις ἔργασίας, ἢ ἀφθονία τοῦ σιδήρου κτλ. ἢ ὁ συναγωνισμὸς τῷ παρέχει, τῷ φανῶσιν εὐνοϊκαὶ πρὸς προμήθειαν τῶν ἀναγκασιούτων αὐτῇ ἐργαλείων ἢ μίσθωσιν ἐργατῶν ἢ διδασκάλων ἢ ἀγορὰν γῆς.

Εἶδομεν οὕτω, ὅτι ἡ ἐκ τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν προϊόντων εἰς νόμισμα οἰκονομία τοῦ χρόνου δὲν εἶναι καθ' ἑαυτὴν μόνη ἡ οἰκονομία ἄλλὰ καὶ ἡ ἐκ τῆς ἐπὶ τῶν περιστάσεων ἐπωφελῆς χρῆσις τῶν κεφαλαίων εἶνε μᾶλλον τὸ κύριον τῆς οἰκονομίας χαρακτηριστικόν.

Ἡ οἰκονομία περιλαμβάνει τρία στοιχεῖα, ὧν καὶ τὰ τρία ἀποτελοῦσιν ἐν ὅλῳ καταστρεφόμενον ἅμα τῇ ἀπουσίᾳ καὶ ἐνὸς μόνου συστατικοῦ τὰ στοιχεῖα ταῦτα εἶναι τὰ ἑξῆς: 1) Παραγωγὸς ἔργασίας 2) κατανάλωσις ἐλάσσων τῆς παραγωγῆς 3) χρησιμοποίησις τοῦ περισσεύματος αὐτοῦ ἢ τοῦ

ἀντιτίμου εἰς ἐργασίας, ὧν τὸ ἀποτέλεσμα ὑπ' οἴαν-
δῆποτε μορφήν ὕλικήν ἢ πνευματικὴν συντελεῖ εἰς
αὐξήσιν τοῦ κεφαλαίου. Εἶναι ἄρα δυνατόν νὰ ἐξο-
δεύη τις χωρὶς νὰ οἰκονομῇ, ἀλλ' ἀδύνατον νὰ οἰ-
κονομῇ χωρὶς νὰ ἐξοδεύῃ. Δύναται νὰ ἐξοδεύῃ ἀ-
φειδῶς ἀλλ' ἀπερικέπτως καὶ τότε ἀσωτεῖται, ἂν
ὅμως θελήσῃ νὰ οἰκονομήσῃ, ὀφείλει νὰ δαπανήσῃ
δηλ. νὰ μεταβάλλῃ τὴν ὄψιν τῶν κεφαλαίων του,
ἀνταλλάσσων αὐτὰ πρὸς ἄλλα, ὧν στερεῖται καὶ
οὕτω διὰ τῆς προσθήκης νέας ἐργασίας, διὰ τῆς
ἀνταλλαγῆς ἐργασίας πρὸς ἐργασίαν, νὰ χρησιμο-
ποιήσῃ τὸ περισσεύμα εἰς αὐξήσιν τοῦ κεφαλαίου.
Ἄν ὅμως κρατήσῃ ἄθικτον, κρύψῃ δὲ ὅπως μὴ δα-
πανήσῃ τὸ περισσεύμα ὑπὸ τὴν γῆν ἢ ἀλλαχοῦ,
ἀποσύρων οὕτω δύναμιν σπουδαίαν κεφαλαίων ἐκ
τῆς κυκλοφορίας, τότε θησαυρίζει, ἀλλὰ δὲν οἰκο-
νομεῖ· ἡ οἰκονομία του μεταβάλλεται εἰς ἔρωτα
πρὸς μέταλλον, ἐλαχίστην ἔχον πραγματικὴν ἀ-
ξίαν, ἀντιπροσωπεύον ὅμως σπουδαίαν δύναμιν κε-
φαλαίων, ἣν ὅμως κρατεῖ νεκρὰν θησαυρίζων αὐτό,
καὶ τὸν ὅποιον ἔρωτα καλοῦμεν κοινῶς φιλαργυρίαν.

Ἐνταῦθα δὲ δὲν εἶναι ἄσκοπον νὰ παρεμβάλω-
μεν δύο λέξεις περὶ τῶν ταμιευτηρίων, τόσῳ κοι-
νῶν ἐν Εὐρώπῃ. Ἐν αὐτοῖς δύνανται νὰ καταθέ-
σωσιν περιοδικῶς πάντες τὰς οἰκονομίας τῆς ἐργα-
σίας των, τὰς ἀντιπροσωπεύουσας περισσεύμα κεφα-
λαίων, οὕτω δὲ μετὰ μικρὸν νὰ συνάγωσι κεφά-
λαια σπουδαιότερα, ἅτινα τεθαμμένα ἐν τοῖς τα-
μείοις τῶν ταμιευτηρίων ἤθελον βεβαίως στε-
ρηθῆ πάσης ἀξίας, εἰ μὴ οἱ κατατιθέντες εἶχον
τὸ δικαίωμα νὰ ἀποσύρωσιν αὐτὰ κατὰ τὸ δοκοῦν
καὶ μεταβάλλωσι τὴν ὄψιν των κατὰ τὰς περιστά-
σεις εἰς προσοδοφόρα κεφάλαια ἀξάνοντες τὴν
ἀξίαν των. Κατὰ ταῦτα δὲ τὸ κεφάλαιον ὁμοιάζει
τὸν σπόρον, ὅστις ἂν δὲν ἀποθάνῃ δὲν παράγει.

Ἡ μέλισσα πολλάκις καὶ ὁ μύρμηξ προβάλλον-
ται ὡς παραδείγματα φρονίμου οἰκονομίας; Εἶναι
ὅμως καὶ ἐπιτυχῆ τὰ παραδείγματα ταῦτα. Ὁ
μύρμηξ οἰκονομεῖ, θησαυρίζων τὸ θέρος τὰς προμη-
θείας τοῦ χειμῶνος; Ἡ μέλισσα, συνάγουσα τὸ
μέλι, ἐργάζεται; Δὲν δυνάμεθα βεβαίως οὐδὲ νὰ
καλέσωμεν τὴν ἐργασίαν τῶν ἐντόμων τούτων ἐργα-
σίαν, οὐδὲ τῆ οἰκονομία των νὰ δώσωμεν τὸ ὄνομα
τῆς οἰκονομίας.

Πρῶτος ὅρος τῆς ἐργασίας εἶναι ἡ περὶ αὐτῆς
συνείδησις τοῦ ἐργαζομένου. Ὁ ἄνθρωπος μόνος
ἐργάζεται, διότι αὐτὸς μόνος αἰσθάνεται τὴν ἀ-
νάγκην τῆς ἐργασίας· διότι γνωρίζει, ὅτι ἄνευ τῆς

ἀνταλλαγῆς τοῦ κεφαλαίου τούτου τῆς ἐργασίας
πρὸς ἄλλα, θέλει δυστυχήσει, διότι ἔχει συνείδησιν
τῆς οἰκονομικῆς του ἐνεργείας, χωρὶς βεβαίως νὰ
ἀποκλείωνται ἐντεῦθεν καὶ αἱ ἐξαίρέσεις εἴτε τῶν
θησαυριζόντων, εἴτε τοῦ πάθους τῆς φιλαργυρίας,
ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ ὁποῦ ο ἄνθρωπος καὶ αὐτὸς
μᾶλλον ἐνστικτοῦ ἀποβαίνει δοῦλος, κρύπτων τὸ
τάλαντον, ἀφαιρῶν δ' ἐκ τῆς κυκλοφορίας κεφά-
λαια, ἅτινα εἶναι ἡ δύναμις τῆς προόδου καὶ ζη-
μιῶν οὕτω τὸν κοινωνικὸν ὀργανισμόν.

Ὁ μύρμηξ ὅμως καὶ ἡ μέλισσα οὐδεμίαν ἔχουσι
συναίσθησιν τῆς ἀνάγκης τῆς ἐργασίας· ἀσχολοῦνται
μόνον περὶ θησαυρισμὸν ὑλῶν, ὑπακούοντα εἰς ἐν-
στικτὸν ὄρμη. Πληροῦσι τὰς ἀποθήκας ἢ τὰς κυ-
ψέλας των, καὶ εἴτε τοῖς ὑποκλέψωσι τὸν θησαυρὸν
εἴτε κατεστράφει ὀπωσδήποτε οὗτος, αὐτὰ πάλιν ἐρ-
γάζονται καὶ ἀδικόπως ἐργάζονται, διότι τὸ ἐνστι-
κτον ὡς κέντρον ὠθεῖ αὐτὰ εἰς τὴν ἐργασίαν. Ἄλλ,
οὐδ' οἰκονομοῦσιν ὁ μύρμηξ καὶ ἡ μέλισσα. Κύριον
χαρακτηριστικὸν τῆς οἰκονομίας εἶναι ἡ πρόοδος· ἡ
κατοικία ὅμως τοῦ μύρμηκος καὶ ἡ κυψέλη τῆς
μελίσης οὐδὲ σχῆμα ἤλλαξαν οὐδ' ἀνετώτερα ἔγι-
ναν διὰ τὴν κατοικίαν τῶν ἐντόμων τούτων ἢ διὰ
τὴν ἐπέκτασιν τῶν ἐργασιῶν των ἀπὸ τῆς εἰς τὸν
κόσμον ἐμφανίσεώς των.

Μόλις ἠδύνατό τις νὰ φέρῃ τὰ ἔντομα ταῦτα ὡς
παραδείγματα εἰς τοὺς ἀγροίους, κορεννυμένους ἐκ τῆς
σήμερον τροφῆς καὶ θνήσκοντας τῆς πείνης τὴν
ἐπαύριον.

Εἰς τὸν ἐλεύθερον ὅμως πολίτην, τὸν εὐφυᾶ, τὸν
ὀπαδὸν τῆς ἐπιστήμης, τὸν προβλεπτικόν, τὸν φρο-
νιμον, ὅστις δὲν σκέπτεται πῶς θέλει ζῆσει ἀλλὰ
πῶς θέλει βελτιώσῃ τὴν τύχην του, τοιαῦτα παρα-
δείγματα εἶναι ἄσκοπα καὶ ἄτοπα.

Ὅλαι αἱ δυνάμεις ἐν τῷ κόσμῳ δηλαδή, εἴτε σω-
ματικὴ ἰσχύς, εἴτε διανοητικὴ δόξυτης, εἴτε μεγαλο-
φυΐα, τὰ κεφάλαια ἀντλοῦσι τὴν ἀξίαν των ἐκ τῆς
χρήσεως, ἣν ποιεῖται αὐτῶν ὁ ἄνθρωπος, ὅστις ὅπως
αὐξήσῃ αὐτὰ ἀναγκάζεται νὰ τὰ ὑποβάλλῃ εἰς φθο-
ράν· ἀλλὰ καὶ διαμένουσιν αἰῶνια ἐν τῇ μετα-
βολῇ τῆς μορφῆς των, χάρις εἰς τὴν εὐφυᾶ διαχει-
ρισιν τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις χρησιμοποιεῖ αὐτὰ διὰ
τῶν ἐπιστημονικῶν ἐφευρέσεων καὶ ἀνακαλύψεων
καὶ διὰ τῶν ἀριστουργημάτων τῆς τέχνης, ἐν οἷα-
δήποτε μορφῇ των. Αὕτη δὲ ἡ διαχείρησις ἐν τῇ
σφαίρᾳ τῆς οἰκονομικῆς θεωρίας καὶ πράξεως συνο-
ψίζεται ἐν ταῖς τρισὶ λέξεσι: **Ἔργασία, κεφά-
λαια, οἰκονομία.**

Σ. Ε. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

ΚΕΚΑΛΥΜΜΕΝΗ ΠΡΟΤΟΜΗ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Γ'.

Μετ' οὐ πολὺ, ἐπιχείρησα νὰ ἀπαλλάξω τύπον
τινὰ τῆς ὀθόνης, ἥτις τὸν περιεκάλυπτε ὅπως τηρῆ
τὴν ἀναγκαίαν ὑγρασίαν. Ἐπὶ τῇ θεᾷ ταύτῃ ὁ Νί-
νος ἀφῆκε κραυγὴν· καὶ δεικνύων μοι διὰ τοῦ
δακτύλου τὸ πῆλινον πρόπλασμα ἔφερε τὴν χεῖρα
του ἐπὶ τῶν παρειῶν του, δεικνύων αὐτὸ καὶ δίδων
μοι νὰ ἐννοήσω διὰ τῆς μιμικῆς του, ὅτι ἐθεώρει
αὐτὸ ὠραϊότατον! Θεέ μου ἀνέκραξα, βεβαίως εἶπε
ἄλλο τὸ πτωχόν. Σχεδὸν συγχρόνως ἤκουσα φω-
νὴν γυναικὸς κραζούσης. Νίνο! Νίνο! ἐν τῇ αὐλῇ.
καὶ εἶδον τὴν ὠραίαν Πίαν· ἦν ἰδὼν καὶ ὁ Νίνος
εἰκνεί τὰς χεῖρας καὶ τῇ ἐνευε νὰ πλησιάσῃ. Αὕτη
διὰ φωνῆς, ἣν προσεπάθει νὰ καταστήσῃ αὐστηρὰν
τὸν διέταξε νὰ ἐξέλθῃ. Ἄλλ' ὁ μικρὸς ἀπειθῶν
δὲν ἐκινεῖτο· ἀλλ' ἀνεένου τὰς πρὸς τὴν νεάνιδα
προσκλησεις. Ἡ Πία ἠναγκάσθη νὰ ὑποκύψῃ καὶ
λαμβάνουσα αὐτὸν ἐκ τῆς χειρὸς ἀφοῦ ἐξῆλθε τῆς
θύρας μοι εἶπε:

— Λυποῦμαι πολὺ ὅτι ὁ μικρὸς οὗτος ταραχο-
ποιὸς ταραττεῖ τὴν ἐργασίαν σας. Δὲν δυνάμεθα νὰ
τὸν ἐμποδίσωμεν.

— Τοῦναντίον, πιστεύσατε μοι, ὅτι ἀντὶ νὰ μὲ
ταράττῃ ἡ παρουσία του μοι εἶνε πολὺ εὐχάριστος.

— Εἶσθε λίαν ἐπιεικῆς.

— Ἄλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει δὲν φοβοῦμαι νὰ
ἐνοχληθῶ ἐκ τῆς φλυαρίας του, διότι οὐδὲ λέξιν ἠδυ-
νήθην νὰ τοῦ ἀποσπάσω.

— Πτωχὸν παιδίον! προσέθηκε, θλιβερῶς ἡ Πία·
πρὸ ἔτους περίπου εἶνε ἄλλοτον, συνεπέα σπασμῶν
ἐνεκα τῶν ὁποίων παρ' ὀλίγον νὰ ἀποθάνῃ.

— Ἄλλὰ δὲν ἀπωλέσθη βεβαίως πάσα ἐλπίς
θεραπείας.

— Οὕτω τοῦλάχιστον βεβαιούσιν οἱ ἰατροί.

— Εἶθε! εὐχομαι νὰ μὴ ἀπατώνται.

— Σὰς εὐχαριστῶ ἐκ μέρους αὐτοῦ, τῶν γονέων
του καὶ ἐμοῦ, διότι τὸ ὑπεραγαπῶ.

— Τοῦτο μὲ πείθει νὰ τὸ ἀγαπῶ ἔτι μᾶλλον,
ἀπήνησα, χωρὶς τὸ παράπαν νὰ ἔχω συνείδησιν τῶν
λόγων μου.

— Πρὸ μικροῦ τὸ ἐσώσατε ἐξ ἀφεικτοῦ κινδύνου
ἐφ' ᾧ σὰς εἶμεθα εὐγνώμονες.

Τὴν εἶδον ἀπομακρυνομένην καὶ ἐνόμισα, ὅτι ἡ
καρδία μου ἔπτατο κατόπιν αὐτῆς.

Μεῖνας μόνος, ἠθέλησα νὰ ἀναλάβω τὴν ἐργα-
σίαν μου, ἀλλ' ἐστάθη ἀδύνατον. Εὐτυχῶς ἡ δυστυ-
χῶς, ἀγνωσῶ πῶς νὰ τὸ ὀρίσω τὴν στιγμὴν ταύτην,
δὲν ἠδυνήθην νὰ μείνω. Ἐστενοχωρούμην ἐν τῷ
ἐργαστηρίῳ μου· ἠσθανόμην, ὅτι εἶχον ἀνάγκην ἀέ-
ρος ἀφθονωτέρου. Οὕτω ἐξῆλθον καὶ μετὰ μικρὸν
ἔφθασα εἰς τὴν ἐξοχὴν. Περιεπάτου μὲχρις ἐσπέ-
ρας, ἐνοχλούμενος ὑπὸ μυρίων σιέψεων, ἃς ἠσπα-
ζόμην καὶ ἀπέριπτον ἐναλλάξ. Ἡ νεότης καὶ ἡ
ἀνάγκη τοῦ ἀγαπᾶν, ἥτις εὐρίσκεται ἐν τοῖς μυχοῖς
παντὸς εἰκοσαετοῦς ἀνδρός, ἤνοιγον εἰς τὰ ἀπληστα
βλέμματά μου τὰς μᾶλλον ἐπαγωγὰς προσδοκίας.
Ἡ φαντασία μὲ ἔσυρεν εἰς ἄνερα θελκτικὰ τῶν
αἰσθήσεων καὶ τῆς ὑπερηφανίας μου. Πλὴν τὸ λο-
γικόν, ὅπερ εἶχον ἀποφασίσει νὰ λάβω ὡς ὀδηγόν
μου, καὶ οὐτινος τὴν ἀρωγὴν ἐπεκαλούμην, μοι ἐδεί-
κνυε—οὕτω τοῦλάχιστον ἐνόμιζον—ὅτι ὅλα ταῦτα
ἦσαν ἀπάτη. Ἐπανῆλθον ἥττον καταπεπραυμένος
ἢ ὅση ἐνόμιζον. Ἡ Γάτα ἰδοῦσα τὴν ταραχὴν μου
μὲ ἠρώτησε δειλή:

— Cos'ha vostra Signoria?

— Niente affato! τῇ ἀπήνησα. Ἄλλ' ἐψευ-
δόμην: ὁ ἔρωσ ἐνεφώλευεν ἐν τῇ καρδίᾳ, καὶ ἔπα-
σχον. Διατί; Ἴσως ἦτο τὸ προαίσθημα τῶν μελ-
λουσῶν θλίψεών μου.

Ἡμέρα δὲν παρῆλθε χωρὶς ὁ μικρὸς ἄλλοτος νὰ
μὲ ἐπισκεφθῇ· καὶ πάντοτε ἔφερε μοι μεθ' ἑαυτοῦ
τὴν ἐλπίδα τοῦ νὰ ἀνταλλάξω λέξεις τινὰς μετὰ τῆς
ὠραίας καὶ ἡδὴ φιλτάτης Πίας. Ἐνίοτε αὕτη δὲν ἤρ-
χετο νὰ τὸν ζητήσῃ καὶ θλίψις ἐζωγραφίζετο ἐπὶ τοῦ
προσώπου μου καθ' ὅλον τὸ ἐπίλοιπον τῆς ἡμέρας.

Τέλος ὁ Νίνος κατέστη σύνδεσμος μεταξὺ τῆς
οἰκογενείας του καὶ ἐμοῦ. Δὲν ἠρκοῦμην πλέον εἰς
στιγματίας ἐμφανίσεις τῆς Πίας ἐν τῇ αὐλῇ μου καὶ
εἰς ὀλίγους λόγους, οὓς ἀντηλλάττομεν. Τελευταῖον
δὲ ἡ δυστυχὴς παιδίον, φοβουμένη μὴ μαντεύσω
λίαν προῶρος τὸ ἀγνὸν αἰσθημά της ἤρχετο, ὅπως
ζητήσῃ τὸν Νίνον συνοδευομένη ὑπὸ νεάνιδος συγ-
γενοῦς καὶ φίλης της, ἥτις διήρχετο ἡμέρας τινὰς,
μετ' αὐτῆς. Οὕτω ἐχάρην μεγάλως, ἰδὼν, ὅτι ἐγε-
νόμην ἀσμένως δεκτὸς ἐν τῇ οἰκογενείᾳ.

Τέλος ἠδυνάμην νὰ τὴν βλέπω ἀνέτως, νὰ ὀμιλῶ
ἐνίοτε μετ' αὐτῆς μόνης. Ἐθαύμαζον τὸ ὑπεράν-
θεωπον σχεδὸν κάλλος της, τὴν ἔβλεπον ἐρυθριῶσαν
πρὸ τοῦ γόητος βλέμματός μου καὶ χωρὶς νὰ τῇ
εἶπω ποτέ, σὲ ἀγαπῶ, ἠσθανόμην ὅτι αἱ καρδίαι
ἀμφοτέρων ἠνοῦντο· τῇ ὀμίλου περὶ τῆς τέχνης
μου καὶ ἐφαίνετο εὐτυχῆς ἐκ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τῶν

λόγων μου. Ἡμέραν τινα ἐν τούτοις, ἠννόησε τὴν φιλοδοξίαν μου, νὰ ἴδω τὰ ἔργα μου ἐστεμμένα ἐν Παρισίοις, ὡχρίσσε καὶ προσεδλήθη ἀπὸ αἰφνιδίου πόνου.

— Τί ἔχετε; τὴν ἠρώτησα ἀνησυχῶν;

— Ἐγὼ; τίποτε, μοὶ ἀπεκρίθη· τίποτε, σὰς ἀκούω.

Μὲ ἐθεώρησε προσεκτικῶς καὶ προσεπάθησε νὰ μειδιάσῃ, ἀλλὰ τὰ χεῖλη τῆς ἔτρεμον κινούμενα ὑπὸ νευρικοῦ σπασμοῦ.

— Μὴ εἶπὸν τι, δυσάρεστον;

— ὦ! Οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον. Ἀλλὰ ἀπορῶ νὰ ἐνοήσω πῶς ἡ μαγικὴ τῶν Παρισίων πόλις ἐλκύει ὅλους τοὺς τεχνίτας.

— Διότι ἐκεῖ μόνον ἔχουσι λάτραι ἀληθεῖς τὰ προτερήματα τοῦ ζωγράφου, τοῦ ποιητοῦ, τοῦ γλύπτου. Τὴν ἐπαύριον ἐκεῖ ἢ ἐν σκοτίᾳ εὐφυῖα δοξάζεται. Τὸ ὄνομά τῆς φέρεται μέχρι τῶν ἀπωτάτων τῆς γῆς καὶ διαλάμπει ἐν ταῖς ἀκτίσι τῆς δόξης.

— Εἶναι λοιπὸν τόσῳ ἀναπόσπαστος ἡ δόξα τῆς εὐτυχίας.

— Διὰ πολλοὺς τεχνίτας εἶναι αὐτὴ ἡ εὐτυχία.

— Ἄ! Ἀληθῶς; Καὶ δι' ὑμᾶς λοιπὸν;

— Ὅχι ὀλόκληρος ἡ εὐτυχία· ἴσως μέρος αὐτῆς.

— Παράδοξον· πῶς διαφέρουσιν οἱ ἄνδρες τῶν γυναικῶν, ὡς πρὸς τὰ μέσα τῆς ἀναζητήσεως τῆς εὐτυχίας.

— Ἀλλὰ τότε καθ' ὑμᾶς τί μέσα μεταχειρίζεται ἡ γυνή, ὅπως εὐτυγῆ.

— Τὰ ὑπὸ τῆς φύσεως αὐτῆς ὀριζόμενα· τὸν ἔρωτα καὶ τὴν χαρὰν, ἧτις εὐρίσκεται ἐν τῇ οἰκογενείᾳ.

Βλέπετε ὅτι ἡ δεκαεπταετής αὐτὴ παιδίσκη δὲν ἠπατάτο ἐν τῇ λογικῇ τῆς. Ὅμολογῶ ὅτι οἱ λόγοι τῆς, οἵτινες μὲ ἐφόβησαν, ἐφώτισαν τὴν θέσιν μου.

Ἡ ἄφιξις τῆς ἀδελφῆς τῆς Πίας ἔθηκε πέρας εἰς τὴν συνδιάλεξίν μας.

Δ'.

Ὅμοιος πρὸς ἄφροντιν ὀδαιπῶρον ἀκολουθοῦντα ἀτραπὸν, ἧς οἱ ἀνθίζοντες φραγμαὶ γῆτεύουσι τοὺς ὀφθαλμούς του, καὶ βλέποντα αἴφνης, ὅτι ἐπροχώρησε, πολὺ ἴσως, εἰς τόπον ἄγνωστον, ἠννόησα, ὅτι ἐπλανήθην εὐκόλως ὑπὸ τοῦ βρέματός τῆς νεότητος... καὶ ἀπεφάσισα νὰ σταματήσω. Φυλάχθητι, ἔλεγεν ἐμαυτῷ, ὑποκρύπτεται ἐνταῦθα ὁ ἔρως· ὁ ἔρως, ὅστις διὰ τοὺς μὲν εἶναι τὸ ἐλατήριον τῶν καλῶν καὶ μεγάλων πράξεων, καὶ διὰ τοὺς δὲ τὸ δέλεαρ, πρὸ τοῦ ὁποίου ἀποναρκούνται τὰ πάθη,

τὸ δέλεαρ, πρὸ τοῦ ὁποίου ἀπατώνται καὶ τὰ ζωηρότερα καὶ τὰ ὀξύτερα πνεύματα. Δὲν θέλεις, δὲν δύνασαι νὰ νυμφευθῆς; ἔτι· ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ θελήσει, δὲν θὰ ἐκλέξῃς σύζυγον ἐδῶ. Ἄρες ὅθεν τὴν νεάνιδα ταύτην, ἧτις δὲν θὰ γίνῃ βεβαίως σύζυγός σου· μὴ τάραιτε τὴν γαλήνην τῆς ψυχῆς τῆς· ἄρες αὐτὴν ἐν τῇ σφαίρᾳ, ἐν ἣ ὀφείλει νὰ μείνῃ, χωρὶς νὰ ἐρυθριάσῃ ἢ νὰ ὑποφέρῃ ἡ παρθενικὴ ἀπλότης τῆς, ὅταν εὕρῃ σύζυγον. Καὶ κατόπιν ὅταν ἡ ματαιότης ἀνεμιγνύετο εἰς τὰς σκέψεις μου ἠρώτων ὡς βλάξ, ὡς ζῶον, τί θὰ εἴπωσιν οἱ συγχωροί μου ὅταν μάθωσιν ὅτι ὁ Κάρολος Ῥινάλδη, ὁ καλλιτέχνης, ἐνυμφρέθη Fornarina, ἀρτοπώλιδα! Μωρὰ ματαιότης!

Καὶ τί ἤμην ἐγὼ λοιπὸν; Μὴ κατηγόμην ἐκ τοῦ Διός; Μὴ ἐλογίζοντο μετὰ τῶν προγόνων μου ἡγεμόνες, δοῦκες, μαρκήσιοι, κόμητες ἢ βαρῶνοι, ὅπως φοβοῦμαι οὕτω μὴ συνάψω ἀνοίκειον γάμον; Δὲν ἤμην υἱὸς ἀπλοῦ ἀργυλλοπλάστου; Καὶ ὁ πατήρ τῆς δὲν εἶναι ἐπίσης βιομήχανος;

Κύπτων ὑπὸ τοιαύτας ιδέας, ὧν τινες εἶχον τοῦλάχιστον τὸ προτέρημα ἐλευθέρου τιμιότητος, ἡραίωτα τὰς ἐπισκέψεις μου. Μοὶ ἀπηύθυναν φιλικὰ παρατηρήσεις· ἀλλ' ἐπροφασίσθη τὸ κατεπεῖγον τῆς ἐργασίας.

Ὁ Νίνος ἐξηκολούθει ἐν τούτοις νὰ μὲ ἐπισκέπτηται καθ' ἐκάστην. Ὁ πτωχὸς παῖς μὲ ἠγάπα περιπαθῶς. Τῷ προσέφερον μυρίας περιποιήσεις καὶ ἐνόμιζον πολλάκις, ὅτι ἀπέζημιουν οὕτω πῶς τὴν Πίαν ἀπέναντι τῆς ἐπὶ τῇ ἀπουσίᾳ μου θλίψεώς τῆς. Ὅταν ἐβράδυνεν ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ, ἡ Πία ἤρχετο καὶ τὸν ἔκραζεν ἐκ τῆς αὐλῆς. Ὅσάκις δὲ ἤκουον τὴν φωνὴν τῆς, ἄκων ἐσείρτων. Ἦνοιγον τὴν θύραν, τὴν ἐχαιρέτιζον καὶ ἀντήλασσον μετ' αὐτῆς λόγους τινας κενοὺς ἐννοίας. Σπανίως ἐπλησίαζε τόσῳ, ὥστε νὰ δυνηθῶ νὰ δώσω αὐτοῖς ἀλλοίαν μορφήν. Ἦννόησα, ὅτι ἡ δυστυχὴς νεᾶνις ἐπάλασε τοῦλάχιστον ὄσω καὶ ἐγὼ κατὰ τοῦ αἰσθήματος ὑφ' οὗ ἐνεφοροῦμεθα καὶ ἐδασανιζόμεθα ἀμφοτέροι.

— Μετὰ τινα χρόνον παρετήρησα ἐν τῷ προσώπῳ τῆς εἰδός τι μαρασμοῦ, ἐπὶ δὲ τῶν χαρκακτῶν τῆς νοσῶδη χροιάν μελαγχολίας. Τὸ χρώμά τῆς δὲν εἶχε πλέον ἢ τὴν ὁμοιότητα ῥόδου ἀναπτυχθέντος ἐπὶ σκωληκοβρώτου στελέχους. Ἡ καρδία μου διερράγη καὶ ἠσπλαγγίσθη τὴν δυστυχῆ κόρην. Ἦσθανόμην ἐν ἐμαυτῷ ὄραμα συμπαθείας καὶ πάθους, ἐφθασα εἰς στιγμὴν νὰ ἀνακράξω. ὦ! μὴ ὑπόφερε πλέον ὠραία μου Πία, σὲ ἀγαπῶ, ναί σε

ἀγαπῶ! Ἀλλ' ὅ,τι ἐκάλουν λογικὸν ἐπέβαλλε σιωπὴν εἰς τὰς εὐγενεῖς συγκινήσεις τῆς ψυχῆς μου. Καὶ ἐν τούτοις ἤμην εἰκοσαετής! Ἄχ! πόσῳ ὠραίους καρπούς μοὶ ἔφερε τὸ λογικὸν μου!

Ἐν τῷ μεταξὺ πλούσιος Ἀμερικανὸς ὀνόματι John Palmer ἔχων καλλιτεχνικὴν ἐργασίαν νὰ ἐκτελέσῃ ἐν τῇ ἐπαύλει του εὐρισκομένη ἐν τοῖς πέριξ τοῦ Montepulciano μὲ ἐπεσκέφθη καὶ μοὶ ἀνέθεσεν αὐτὰς ἐπὶ τῇ συμφωνίᾳ, ὅτι ἤθελον συγκατατεθῆ νὰ ἐγκατασταθῶ παρ' αὐτῷ μέχρι τῆς ἐντελοῦς ἀποπερατώσεως αὐτῶν. Ἐπειδὴ δὲ αὕτη ἦτο καλὴ ἐπιχείρησις ὅσον ἀφορᾷ τὰ καλλιτεχνικὰ προτερήματά μου, ἐδέχθην. Καὶ διατί νὰ τὸ κρύψω; ἦτο κατάλληλον μέσον νὰ ἀπομακρυνθῶ ἐπὶ ἀρκετὸν τῆς Πίας. Ἠλπίζον νὰ παύσω νὰ σκέπτομαι περὶ αὐτῆς ὑποφέρων ὀλιγώτερον ἢ ὅτι καὶ αὕτη ἤθελε λησμονήσῃ ἐντελῶς ἢ ὅτι τοῦλάχιστον δὲν θὰ ἐβλεπεν ἢ ὡς κενὴν καὶ ἀόριστον σκιάν πλανωμένην ἐν τῷ ἀπέριπῳ τῷ μόλις ἀρξάμενον ὄνειρον τοῦ ἔρωτός μας.

Ἀπορῶ πολλάκις διὰ τίνος ἰδιοτρόπου νόμου τοῦ πεπωμένου εὐρίσκεται ὁ ἄνθρωπος καταδεδικασμένος νὰ περιστρέφεται πάντοτε περὶ κέντρον ὑποθέσεων καὶ ἀντιλογιῶν. Ἀπεφασίζον τι ὡς καλὸν καὶ σωτήριον, καὶ πάραυτα ὡς τὸ ἐξετέλουν θὰ ὑψόμην νὰ μὴ εἶχε γείνει. Ἀπεφάσισα νὰ ἀναχωρήσω, καὶ ἡ ιδέα τῆς ἀναχωρήσεώς μου μὲ καθίστα ἐκτὸς ἐμαυτοῦ. Ἐθεώρουν καθήκον νὰ ἀποχαιρετήσω τὴν οἰκογένειαν Falghieri, καὶ ἐν τούτοις ἐδειλιῶν· δὲν ἤθελον νὰ ἐπανίδω τὴν Πίαν, καὶ ἐν τούτοις ἐνόμιζον ἡδὺ τὸ νὰ ἀκούσω ἀπαξ καὶ τὸν ἤχον τῆς φωνῆς τῆς καὶ τὸ νὰ εὐρεθῶ ὑπὸ τὸ βλέμμα τῶν ὠραίων τῆς ὀφθαλμῶν. Ἐφθασα εἰς τὸ σημεῖον νὰ παλαίω κατὰ τῆς εὐτυχίας, ἐν ᾧ ἄλλοι παλαίουσι κατὰ τῆς δυστυχίας. Ἐν τέλει ἔσχον τὸ θλιβερὸν θάρρος νὰ ἀναχωρήσω, χωρὶς νὰ ἐπισκεφθῶ, χωρὶς νὰ ἐναγκαλισθῶ τὸν μικρὸν φίλτατόν μου ἄλαλον. Δυστυχῆς τέκνον! ὦφειλον λοιπὸν νὰ συμπεριλάβω εἰς αὐτὸ τὸ εἶδος τοῦτο τῆς προγραφῆς ἀπάσης τῆς οἰκογενείας του;

(Ἔπεται συνέχεια.)

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ

ΜΙΚΕΣ ΦΙΛΗΝΗΣ

Ἐσχάτως ἀπέβίωσεν ἐν Ἐρμούπολει Σύρου ὁ

Μικὲς Φιλῆνης, ἐτῶν ὀγδοήκοντα πέντε, ἐκ Φαρρών, γέρον προσηνεγῶν ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας του πλείστου ὑπηρεσίας τῇ πατρίδι καὶ ὁμως θανὼν σχεδὸν ἄγνωστος εἰς τοὺς πολλοὺς, γνωστὸς δὲ μόνον εἰς ἐκείνους, οἵτινες ἐνδιαφέρονται νὰ καταγίνωνται εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, γνωστὸς εἰς ἐκείνους, οἵτινες ἀναζητοῦσιν ἐν τῷ ἱερῷ ἀγῶνι τὰ ἀδικηθέντα ὑπὸ τῶν ἐλληνικῶν κυβερνήσεων τέκνα, τῶν ὁποίων ἀπεσιωπήθησαν οἱ ἀγῶνες καὶ τὰ ἀνδραγαθήματα, διότι ἄλλοι ἐκαρπώθησαν αὐτῶν, χωρὶς ἐν τούτοις οὐδαμοῦ ν' ἀντιμετωπίσωσι τὸν ἐχθρόν, χωρὶς οὐδὲν νὰ πράξωσι. Τούτων ἕνεκα εἶδομεν τριτεύοντα πρόσωπα τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως καὶ ἄλλα κατ' οὐδὲν εἰς αὐτὴν συντελέσαντα, νὰ φθάσωσι μέχρι τῶν ἀνωτάτων βαθμίδων τῆς πολιτικῆς, μέχρι τοῦ ἀνωτάτου στρατιωτικοῦ ἢ ναυτικοῦ βαθμοῦ· ἐκεῖνοι δέ, οἱ ὁποῖοι καὶ αἷμα καὶ χρῆμα ἐθυσίασαν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀπέθανον ἐπὶ τῆς ψάθης, παρηγωνισμένοι ὑπὸ τε τῆς κυβερνήσεως καὶ τῶν πολλῶν, ἔχοντες ὡς προσκεφάλαιον ἐπιθανάτιον τὸ ἐντιμὸν ἀριστεῖον τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος, τὸ ὁποῖον ἐπὶ τέλους δὲν ἠδύναντο νὰ τοῖς ἀρνηθῶσι. Ναί, τὸ ἐντιμὸν ἐκεῖνο ἀριστεῖον, διάφορον τῶν παρασῆμων, τὰ ὁποῖα βλέπομεν στολίζοντα τὰ στήθη τῶν ταπεινῶν κολάκων τῶν Αὐλῶν καὶ τῶν Κυβερνήσεων.

Ὁ Μικὲς Φιλῆνης, κληρονομῆσας τὸ πατρικὸν αὐτοῦ πλοῖον ἅμα τῇ ἐνάρξει τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος, προσήνεγκεν αὐτὸ τῇ Δημογεροντίᾳ τῶν Φαρρῶν, ἡ ὁποία προσέφερε τὸ δῶρον τῷ ἥρωϊ Κωνσταντίνῳ Κανάρῃ. Τὸ ἐνδοξον πλοῖον τοῦ Φιλῆνη, ἐφ' οὗ καὶ αὐτὸς ἐπέβαινε, κυβερνώμενον ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου πυρπολητοῦ Κανάρῃ, εἶναι αὐτὸ ἐκεῖνο, ὅπερ ὡς πυρπολικὸν ἔκαυσεν ἐν Χίῳ τὸν τουρκικὸν στόλον, ναυαρχούμενον ὑπὸ τοῦ Καρραλῆ. Ὁ Φιλῆνης ἐξηκολούθησε μέχρι τέλους τὸν ἱερὸν ἀγῶνα, ἐντίμως καὶ γενναίως μαχόμενος, ἅμα δὲ καταπαύσαντος αὐτοῦ, δὲν ἐπέζητησε ναυτικὸν βαθμόν, ὡς πλείστοι ἄλλοι, ἀλλ' ἐγκατασταθεὶς ἐν τῇ πόλει τοῦ Ἐρμού, τὸν κερδῶον Ἐρμῆν ἠσπάσατο καὶ ἐντίμως ὡς πλοίαρχος ἐμπορευόμενος ἀπέκτησε πᾶν δικαίως τὴν προσωπικὴν τοῦ ἐντίμου ἐμπόρου καὶ πλοίαρχου.

Ἐντίμως ὁ Μικὲς Φιλῆνης πλουτήσας, ἀποκατέστησεν ἑννέα τέκνα, τέσσαρας υἱοὺς καὶ πέντε θυγατέρας, κεκτημένους τὰς πατρικὰς ἀρετάς. Ἐνάρετος μέχρι τέλους τοῦ βίου του, ἀπέθανεν, ἀρεῖς σεβαστὴν μνήμην καὶ τέκνα ἐνάρετα. Ἀποθνήσκων ἐλυπεῖτο μόνον, διότι παρηγωνίσθη ὑπὸ τῆς κυ-

θερνήσεως, ἐν ᾧ ἄλλοι ἀνάξιοι ἐνέμοντο τοὺς ἀγῶ-
νας τῶν ἀξίων. Ἄλλ' ἄς ἀναπαύεται ἡσυχος τὸν
τελευταῖον ὕπνον, διότι καὶ ἐν τῷ ἱερῷ ἀγῶνι καὶ
ἐν τῷ οἴκῳ ἠγωνίσαστο τὸν ἀγῶνα τὸν κελόν, ἔχων
ὡς ἐπιθανάτιον προσκεφάλαιον τὸ ἀριστεῖον, τὸ
δοθὲν τοῖς ἡρωϊκοῖς προμάχοις τῆς πατρίδος.

ΣΚΕΨΕΙΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΔΟΥΜΑ ΥΙΟΥ

Ὅταν οἱ ἄνδρες δὲν φροντίζωσι περὶ τῆς σωφροσύνης
καὶ τῆς τιμιότητος τῶν γυναικῶν, ἢ εἶναι καὶ αὐτοὶ διε-
ψθαρμένοι, καὶ ἀφήνουν τὰς γυναῖκας αὐτῶν νὰ τρέχωσιν
ἀπὸ τὸ ἐν μέρος, ὡς καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο, ἢ εἶναι μω-
ροὶ, ἀνόητοι καὶ βλάκες.

Ὁ πολιτισμός, ὁ νέος οὗτος ἐξευγενισμός, ἀπαιτεῖ νὰ
μὴ ᾔναι τις δεσμοφύλαξ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ.

Ναί, ναί, ἂν ἐδλεπον, ἂν ἐγνώριζον αἱ γυναῖκες πό-
σον μέγα σέβας ἐμπνέουσιν εἰς τινεas ἄνδρας, ἐνάρστοι
οὔσαι, ἀπασαὶ αἱ γυναῖκες ἤθελον ἔχει τὴν κενοδοξίαν νὰ
ᾔναι τοιαῦται, διὰ νὰ ἐπισπῶσιν εἰς ἑαυτὰς τὸ σέβας καὶ
τὴν ὑπόληψιν τοῦ καλλιτέρου μέρους τῆς κοινωνίας.

Συνήθως καὶ ἡ ἔλως περίλυπος, ἡ ἔλως ἐρημος καρ-
διά, ἀφ' οὗ ἀπολέσῃ τὰ πάντα, βλέπει ὅτι μένει αὐτῇ ἔτι
τὸ τελευταῖον νόμισμα, ἕπερ ἐλπίς καλεῖται, καὶ με-
τὸ ὅποσον ἀγοράζει τὸ ὄνειροπόλημα αὐτῆς.

Τίς δύναται νὰ γνωρίζῃ τὰς μυστηριώδεις δεήσεις τῆς
ψυχῆς, ἔταν δύο μόνον ὦραι ἴσως ἀποχωρίζουσιν αὐτὴν
τῆς αἰωνιότητος; Τίς δύναται νὰ γνωρίζῃ ποίας συγκι-
νητικὰς ἀναμνήσεις, ποίας λαμπρὰς ἐλπίδας συλλαμβά-
νει ὁ ἄνθρωπος, ἔστις βλέπει τὸν θάνατον πλησιάζοντα
εἰς τὴν ζωὴν; Κατὰ τὰς ὥρας ταύτας καὶ ὁ μᾶλλον γεν-
ναῖος καὶ ἔστις ψυχρῶς καὶ ἀφόδως ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς
μάχης ὀλιγωρεῖ τὴν ἀκωκὴν τοῦ ἔξωτος, ἢ τὴν σφαῖραν
τοῦ πυροβόλου, φρικτῶ ἀναμφιβόλως καὶ αἰσθάνεται ἀπο-
κρύφους τρόμους, ἔταν βλέπῃ, ἔτι ἡ εὐδαιμονία, τὴν ὁ-
ποίαν ἠδύνατο ν' ἀπολαύσῃ, καθίσταται ζωηροτέρα ὑπὸ
τῆς περιστοιχιζούσης νῦν αὐτὴν ἀγνώστου σκιᾶς.

Δὲν δύναται τις νὰ περιορίσῃ τὴν καρδίαν του.

Εἰς τὰς ἡμέρας ἡμῶν ἡ κοινὴ γυνὴ εἶναι ἰσχυροτέρα
καὶ δυνατωτέρα καὶ ἀπὸ τὰ μεγαλεῖτερα καὶ εὐγενέστερα
ὄνματα.

Ὅσον ἰσχυρὸς καὶ ἂν ᾔναι τις, δὲν ρίπτει ἀπλῶς καὶ
ὡς ἔτυχεν εἰς τὴν τύχην τὴν ὑπαρξίν γυναικὸς, χωρὶς νὰ
συγκινηθῇ.

Τὸ κελόν ἔρχεται ἡμῖν καθ' ὕπνου.

Δι' οὐδὲν ἄλλο συνεστήθη ὁ γάμος, αὐτὸ τὸ ἱερὸν μυ-
στήριον, εἰμὴ ἵνα ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ συζῶσι κατὰ νό-
μον θρησκευτικὸν καὶ πολιτικὸν ἐν ἀδιαχωρίστῳ συγκοι-
νωσίᾳ, ἵνα παράγωσι καρποὺς καὶ ἀποφεύγωσι τὴν δια-
φθοράν.

Οἰαιδήποτε καὶ ἂν ὦσιν αἱ θλίψεις ἢ αἱ χαραὶ ἡμῶν
αἱ ἀνθρώπιναι, αἱ ὦραι παρέρχονται ψυχραὶ καὶ περιοδι-
καὶ ἐνώπιον ἡμῶν, φέρουσσι ἔτι, ἢ τὴν τύχην ἐμπιστεύεται
αὐταῖς, μὴ γνωρίζουσαι ὅμως τί φέρουσιν.

Ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ πατρὸς πρὸς τὸ τέκνον αὐτοῦ, ἡ
ὑπερφάνεια ἐνυπάρχει εἰς βαθμὸν ἀνώτερον: «Ἐγὼ ἔ-
δωκα τὴν ζωὴν εἰς τὸ μικρὸν αὐτὸ ὄν!» Ἴδου τί σκέ-
πεται, ἔταν θεωρῇ καὶ θαυμάζῃ τὸ παρ' αὐτοῦ γεννη-
θὲν βρέφος. Ἀλλὰ τὴν ζωὴν δὲν ἔδωκε μόνον αὐτός· τῇ
ἐγκραΐσθη καὶ ἡ συμμετοχὴ τῆς γυναικὸς, συμμετοχὴ
τοιούτη, ὥστε ἡ γυνὴ εἶναι μᾶλλον ἢ μήτηρ τοῦ τέκνου,
ἀφ' ἧς, ἔτι ὁ ἀνὴρ εἶναι ὁ πατὴρ αὐτοῦ.

Ἴδου δημιουργοὶ θεοὶ, κελούμενοι: Μωϋσῆς, Μωάμεθ,
Ὁμηρος, Βιργίλιος, Δάντης, Σαίξπηρ, Ῥαφαήλ, Κολόμ-
βος, Γαλιλαῖος, Μιχαὴλ Ἄγγελος, Μολιέρος, Πασχάλ,
Μονταίν, Μότσαρτ, Βολταῖρος, Νεύτων! Ὅποιαν συγκινη-
σιν συγκριτέαν πρὸς ἐκείνην, ἣν παρέχει αὐτοῖς ὁ διὰ τοῦ
πνεύματος τοκετός, δύναται νὰ παράσῃ εἰς τοὺς ἄνδρας
τούτους ἢ ἐν τῷ κόσμῳ κατάθεσις ἐνὸς κλαυθμηρίζοντος
καὶ θνητοῦ ὀντιδιῶ, τὸ ὅποσον καὶ ὁ ἔσχατος ἀχθοφόρος
γεννᾷ ὡς καὶ αὐτοί; Ὅθ' περιορισθῇ εἰς τὴν οἰκογενεῖαν
ἐκεῖνος, εἰς ὃν δὲν ἀρκεῖ ὁ ὀρατός κόσμος; Ὅθ' συγκεν-
τρωθῇ εἰς τὴν λατρείαν ἐνὸς ἀτόμου, ὁ γίγας ἐκεῖνος, ἔσ-
τις θέλει ν' ἀναβῇ τὸν οὐρανὸν καὶ ν' ἀφήσῃ τὸ ἀπέραν-
τον βασιλεῖον τῶν ἰδεῶν, χάριν τοῦ στενοῦ ἐδάφους τῶν
αἰσθημάτων; Ὅχι. Καὶ αὐτός ὁ Ἰησοῦς ἐδιδάσθη νὰ ἐκ-
λέξῃ, καὶ διὰ ν' ἀποδείξῃ ἔτι ἥτο Θεός, προὔτιμησε νὰ
μὴν ᾔναι οὔτε υἱός, οὔτε σύζυγος, οὔτε ἐραστής, οὔτε
πατὴρ. Διὰ τοῦτο ἐγέννησε τὴν μεγίστην γνωστὴν ἰδέαν.

ΟΡΘΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Ἡ συνδρομὴ εἶναι ἐτησίᾳ καὶ προπληρωτέα:

Διὰ τὰς Ἀθήνας..... ν. ὄρ. 10

Διὰ τὰς ἐπαρχίας..... ν. ὄρ. 12

Διὰ τὸ ἔξωτερικόν..... φράγ. 15

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ

Παρὰ τὴν πλατεῖαν τῆς Ὁμονοίας.